

Hvordan lytter jeg til dig?

Kommunal praksis i sager om vold og overgreb mod børn

Indledning

Baggrund for projektet

Vold mod børn er ulovligt og kan have dybt skadelige fysiske, psykiske, sociale og læringsmæssige konsekvenser langt ind i voksenlivet. Alligevel peger flere undersøgelser på, at der stadigvæk er mange børn i Danmark, der udsættes for vold i deres nære relationer.

Når der opstår mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold, er kommunerne lovmæssigt forpligtede til at gribe ind. For at sikre, at børn og unge får den nødvendige hjælp, har alle landets kommuner et lovpligtigt beredskab, som beskriver, hvordan de arbejder med forebyggelse, opsporing og håndtering af sager, hvor der er bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn.

En undersøgelse af kommunernes praksis på området har imidlertid dokumenteret en række udfordringer og mangler i kommunernes håndtering af sager, hvor der er bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn og unge¹. Disse tæller bl.a. uens praksis og mangel på systematik, viden og inddragelse af børn og unges perspektiver i håndteringen af voldssager. Hertil kommer, at der samtidig mangler undersøgelser, der belyser børnenes eget perspektiv på den kommunale praksis i sager om vold mod børn.

Det indebærer en risiko for, at børn og unge, som er udsat for vold og dermed befinder sig i ekstremt sårbare situationer, ikke tilbydes den rette eller tilstrækkelige hjælp - og svigtes af det kommunale system, der skal hjælpe dem.

Red Barnet har derfor igangsat projektet 'Børneliv uden vold' med afsæt i børnenes stemmer og i samarbejde med tre samarbejdskommuner og Ole Kirks Fond.

Formål med projektet

Målet med 'Børneliv uden vold' er at udvikle og implementere en kommunal indsatsmodel, der sikrer, at de børn der udsættes for vold fra deres nærmeste får rettidig og højt kvalificeret hjælp.

Formålet med projektet er, at børn og unge mellem 0-17 år oplever at blive hørt og får styrket deres rettigheder, hvis de har eller har haft en kommunal sag om bekymring, mistanke eller viden om vold i nære relationer. Derfor skal det være børns viden og erfaringer, der danner grundlag for at udvikle, afprøve og implementere en indsatsmodel, som skal styrke den kommunale sagsbehandling.

Projektet sætter fokus på kommunernes *håndtering* på myndighedsområdet. Håndtering forstås i denne sammenhæng, som den måde kommunens myndighedsafdeling agerer på, fra de modtager en underretning med en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn har været udsat for vold i nære relationer, til de eventuelt iværksætter en støttende indsats for barnet eller familien eller sagen afsluttes. Projektet løber over fire år i to faser – en analysefase og en pilotfase.

Denne rapport

Denne rapport er den anden af to rapporter i analysefasen. Nærværende rapport afrapporterer delanalyse 2 om kommunernes praksis i sager med bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn i deres nære relationer. Forud for denne rapport er der udarbejdet en rapport for delanalyse 1, 'Hør godt efter...', om børnenes perspektiver. Til sammen skal analyserne danne grundlag for udviklingen af en indsatsmodel. Begge delanalyser er udført af Epinion.

1. Socialstyrelsen/Deloitte (2019) Analyse af kommunernes praksis på overgrebsområdet

Forord

Formål med delanalyse 2

Formålet med nærværende delanalyse 2 er at kortlægge kommunernes procedurer og praksisadfærd på børnevoldsområdet for herigennem at identificere udfordringer og muligheder for at sikre børns rettigheder i sagsforløbet. Delanalyse 2 bygger videre på delanalyse 1, der har fokus på børnenes perspektiver for at sikre, at børnenes stemme kommer tydeligt til udtryk og bliver fundamentet for analysen.

Analysen skal bruges som vidensgrundlag for det videre arbejde med at udvikle en kommunal indsatsmodel i projektets næste fase.

Hvem er målgruppen?

Den primære målgruppe for projektet er børn og unge i alderen 0-17 år, der har eller har haft en kommunal sag vedr. bekymring, mistanke eller viden om, at de er eller har været udsat for vold i nære relationer. Det gælder alle former for vold, herunder fysisk, psykisk og seksuel vold.

Datagrundlag for analysen

Analysen baserer sig på en række datakilder:

- 10 kvalitative interviews med kommunale børne- og ungerådgivere fra de tre samarbejdskommuner.
- 4 kvalitative interviews med faglige ledere i de tre samarbejdskommuner.
- 3 kvalitative interviews med ledere på det strategiske niveau i de tre samarbejdskommuner.
- 2 interviews med politikere i de tre samarbejdskommuner.
- Registerdata og -analyser om underretninger og sagsbehandling.
- Desk research om lovgivning, kommunal praksis mv.

Detaljer om metode og datagrundlag kan findes i metodebilaget til sidst i rapporten.

Forbehold og opmærksomhedspunkter

Informanterne, der udgør en stor del af denne analyses grundlag, er ansat i tre forskellige kommuner. Der er således ikke repræsentation fra lige så mange kommuner i denne delanalyse, som der var blandt de interviewede børn i delanalyse 1. Det skyldes, at informanterne er rekrutteret fra de tre kommuner, der indgår i samarbejdet med Red Barnet om Børneliv uden vold. Som det kan ses på næste side, varierer de tre kommuner dog på en række parametre relateret til sagsbehandling af sager om bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn i nære relationer.

Der er stor overensstemmelse mellem resultaterne i delanalyse 1 og 2, ligesom informanterne nikker genkendende til børnenes perspektiver fra delanalyse 1. Det tyder på, at der er tale om mere generelle udfordringer på tværs af kommuner på dette område. Selvom informanterne i delanalyse 2 således kun repræsenterer tre kommuner, tyder det på, at disse resultater kan generaliseres til et bredere snit af kommuner. Der kan dog være undtagelser, som ikke indfanges ved denne tilgang.

Endeligt er vi opmærksomme på, at barnets lov, der er trådt i kraft pr. 1. januar 2024, sætter nogle andre lovmæssige rammer end tidligere, og at arbejdet med implementeringen af barnets lov er i fuld sving ude i kommunerne. I den forbindelse tages allerede skridt for at inddrage børns stemmer mere end tidligere. Interviewene med de ansatte i kommunerne er foretaget efter barnets lov er trådt i kraft, men mange af deres erfaringer stammer fra en tid før barnets lov. I analysen forholder vi os til rammerne, som de var under børnenes sag, men vi redegør løbende for barnets lov, hvor det vurderes relevant.

Kommunal variation hos samarbejdskommuner

De kvalitative elementer i denne analyse tager udgangspunkt i de tre samarbejdskommuner, som samarbejder med Red Barnet om projektet 'Børneliv uden vold'.

Da der behandles sager med bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn i alle 98 kommuner, er der derfor vigtigt at vide, om disse tre kommuner repræsenterer forskellige typer af praksis på området, eller om de i høj grad ligner hinanden. Såfremt kommunerne varierer på en række parametre, vil de i højere grad være repræsentative for en bredere gruppe af kommuner i landet, end hvis de alle tre er helt ens.

I tabellen nedenfor har vi opridset en række datapunkter for hver kommune samt et landsgennemsnit, der viser, hvor hver kommune placerer sig i forhold til landsgennemsnittet. Samlet set viser tabellen, at de tre kommuner repræsenterer et bredt spænd inden for den kommunale variation på bl.a. antal underretninger, anbringelser og støttende indsatser relativt til antallet af børn i kommunerne.

Blandt de tre kommuner ses der størst variation i, hvor mange underretninger om mistanke om overgreb mod børn, kommunerne modtager, hvor mange børn der anbringes, ventetid samt påbegyndte børnehusforløb.

Kommune 1 skiller sig ud ved at have det højeste antal underretninger om overgreb mod børn pr. 1.000 børn – og ligger også over landsgennemsnittet. Omvendt får kommune 3 halvt så mange underretninger og dermed også væsentligt under landsgennemsnittet.

Både når det gælder anbringelser og påbegyndte børnehusforløb ligger kommune 1 og 2 begge højere end landsgennemsnittet, mens kommune 3 ligger væsentligt under. Kommune 3 har dog en længere reaktionstid til iværksættelse af kommunal støttende indsatser sammenlignet med kommune 1 og 2. Alle tre kommuner ligger dog over landsgennemsnittet.

På baggrund af interviewene viser det sig også, at kommunerne organiserer deres indsats forskelligt¹. Én kommune arbejder med modtageteams, mens børne- og ungerådgiverne i de to andre kommuner er knyttet til sagen fra start til slut.

Tabel 1: Kommunal praksis i 2022

	Kommune 1	Kommune 2	Kommune 3	Lands- gennemsnit
Antal underretninger om overgreb mod børn pr. 1.000 børn	15 (15)	13 (12)	7 (6)	12
Antal børn som er ofre for politianmeldte forbrydelser om fysisk vold og seksuelle krænkelser pr. 1.000 børn ²	6 (6)	6 (6)	6 (5)	6
Antal anbringelser pr. 1.000 børn	4 (4)	6 (5)	1 (1)	3
Andelen af underretninger om overgreb mod børn, hvor der efterfølgende er iværksat kommunal støttende indsats	38%	37%	37%	36%
Medianen for reaktionstid for de underretninger om overgreb, som fører til iværksættelse af en støttende indsats	98 dage (101 dage)	89 dage (82 dage)	166 dage (138 dage)	82 dage
Antal påbegyndte børnehusforløb pr. 1.000 børn	2,2 (2,3)	2,9 (2,7)	0,0 (0,0)	1,7

Note: Tal i parentes er justeret for socioøkonomisk sammensætning ved regulering efter det socioøkonomiske indeks 2022 fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, som måler kommunens relative udgiftsbehov i forhold til andre kommuner på basis af en række socioøkonomiske kriterier, der indgår med forskellig vægt i beregningen.

1. Med barnets lov §136, stk. 1 er kommunen forpligtet til at organisere sagsbehandlingen af underretninger på en måde, som sikrer, at kommunen følger rettidigt og systematisk op på alle underretninger. Loven indeholder dog ikke nærmere regulering af, hvordan kommunen skal udarbejde og gennemføre procedure for behandling af underretninger, jf. delvejledning 2 af 6, pkt. 42.

2. Bemærk at der er tale om børn, som er ofre for politianmeldte forbrydelser. Anmeldelsen har ikke nødvendigvis medført sigtelse, tiltale eller domfældelse.

Læsevejledning og tak

Læsevejledning

Først opsummeres analysens hovedkonklusioner og anbefalinger på baggrund heraf.

Rapporten er herefter inddelt i fire temaer, som gennem analysen af børnenes perspektiver har vist sig at være af særlig vigtig karakter i sagsforløbet:

1. Håndtering af underretninger
2. Samarbejde med andre aktører
3. Sagsmøder i børnehøjde
4. Et helt sagsforløb

Herefter sammenfattes de kommunale medarbejderes forslag og ønsker til en indsatsmodel, der kan understøtte deres arbejde i sager om vold mod børn i fremtiden.

De fund, der ikke relaterer sig direkte til sagsforløb om vold mod børn, er samlet i kapitlet *yderligere fund*. Afslutningsvis redegøres der for metode og datagrundlag i metodebilaget.

Citaterne i rapporten er anonymiseret af hensyn til de deltagende aktører og det videre forløb i projektet.

I løbet af rapporten bruges begrebet 'frontpersonale', der skal dække over de kommunale medarbejdere, der er i daglig kontakt med børnene, dvs. pædagoger, lærere og lignende.

Tak

Denne rapport tager udgangspunkt i og baserer sig på beskrivelser, vurderinger og refleksioner fra de kommunalt ansatte i projektets tre samarbejdskommuner. Kommunerne har stillet både børne- og ungerådgivere, faglige ledere, strategiske ledere og politikere til rådighed for analysen. Vi vil derfor gerne sende en stor tak til samarbejdskommunerne, herunder de kontaktpersoner, der har hjulpet os med at etablere kontakt til alle de relevante informanter.

At kommuner indgår i sådanne projekter og tør reflektere over og ændre deres egen praksis er afgørende for, at der kan ske ændringer til fordel for borgerne – i dette tilfælde børn – og Red Barnet er derfor meget taknemmelige for den åbenhed og det store engagement, kommunerne udviser ved at indgå i dette samarbejde.

Indholdsfortegnelse

Kapitelloversigt	s.7
Hovedkonklusioner og anbefalinger	s.8
Tema 1: Håndtering af underretninger	s.10
Tema 2: Samarbejde med andre aktører	s.24
Tema 3: Sagsmøder i børnehøjde	s.36
Tema 4: Et helt sagsforløb	s.50
Kommunernes ønsker til indsatsmodel	s.60
Yderligere fund	s.65
Metodebilag	s.68

Kapiteloversigt

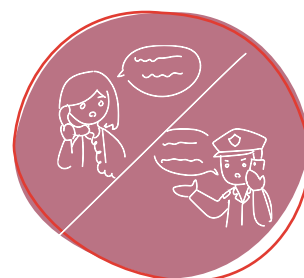

1. Håndtering af underretninger

Det første skridt i et sagsforløb om bekymring, mistanke eller viden om vold mod et barn er ofte, at kommunen modtager en underretning. Underretningerne varierer i kvalitet, og kommunerne har i øvrigt forskellige tilgange til, hvordan der reageres på underretninger. I processen skal børne- og ungerådgiverne tage mange hensyn, og situationen kan være kompliceret, hvilket kan gøre det svært at sikre barnets perspektiver og sikkerhed undervejs.

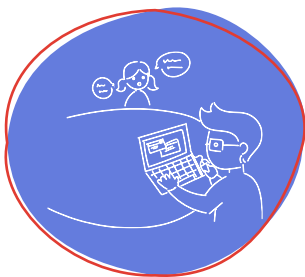
2. Samarbejde med andre aktører

Børne- og ungerådgiverne i kommunerne samarbejder løbende både internt og med andre aktører som dagtilbud, skole, politi og børnehuse. I mange tilfælde fungerer samarbejdet godt, men der er også mulighed for forbedring, fx i samarbejdet med lærere og pædagoger, når de udarbejder underretninger eller skal være tryghedspersoner i samtaler med politiet, hvor ventetider kan have u hensigtsmæssige konsekvenser for sagsforløbet og med børnehuse, der ønskes involveret i flere sager.

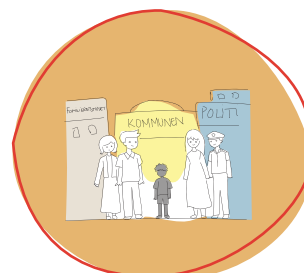
3. Sagsmøder i børnehøjde

En stor del af fundene fra børnene i delanalyse 1 centrerede sig om de samtaler og møder, de har haft i forbindelse med deres sag. Børne- og ungerådgiverne genkender i høj grad børnenes oplevelser og ønsker til forbedringer i sagsmøderne. Det gælder bl.a. børne- og ungerådgivernes forudsætninger for at tale med børn, formater for samtalen, introduktionen til rettigheder i sagen og de fysiske rammer. Flere børne- og ungerådgivere giver dog udtryk for at gøre deres bedste under de givne rammer, ved eksempelvis at forberede sig grundigt til møderne med barnet eller planlægge hvordan informationer kan beskrives i et barnesprog.

4. Et helt sagsforløb

Et andet fund i delanalyse 1 er, at sagens forløb er uklart for børnene, ligesom ventetider og skift i børne- og ungerådgivere har negativ indvirkning på børnenes oplevelse af sagsforløbet. Børne- og ungerådgiverne genkender disse problemstillinger, men forsøger også at afbøde de værste konsekvenser ved eksempelvis at forsøge at informere barnet løbende om processen.

Hovedkonklusioner på baggrund af interviews med kommunale aktører

1. Håndtering af underretninger

- Underretninger bliver håndteret forskelligt kommuner og børne- og ungerådgivere imellem
- Hensynet til at handle hurtigt på underretninger går ud over grundigheden og forberedelsen til børnesamtalen, hvilket kan få negativ betydning for barnet
- Kommunerne har udarbejdet arbejdsgangsbeskrivelser, som flere børne- og ungerådgivere støtter sig til ift. at huske alle sagstrin og fast praksis
- Sager om vold mod børn har en høj grad af kompleksitet og stiller store krav til børne- og ungerådgivernes kompetencer
- I den første samtale er det udfordrende at etablere en tryk relation til barnet, der giver dem lyst til at dele svære oplevelser

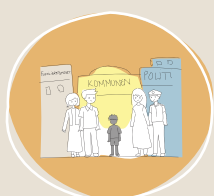
2. Samarbejde med andre aktører

- Samarbejde og faglig sparring vægtes højt. Der er meget uformel sparring i det daglige, samt faste procedurer for inddragelse af kollegaer og samarbejdspartnere
- Kommunerne har et godt samarbejde med politiet, men det udfordres af lange ventetider og uenigheder i den faglige vurdering af alvorsgrad
- Børne- og ungerådgiverne har et værdsat samarbejde med børnehusene, der bidrager til kvalificering af sager, dog er involveringen af børnehusene svingende
- Tæt samarbejde med frontpersonalet er afgørende for kvalificering af underretninger og støtte til barnet, men kræver øget viden og redskaber hos frontpersonalet
- Børne- og ungerådgiverne har begrænset kendskab til det kommunale beredskab, der fylder langt mere blandt faglige og strategiske ledere

3. Sagsmøder i børnehøjde

- Selvom en god relation til barnet er afgørende for et vellykket sagsforløb, er det svært at opnå, fordi børne- og ungerådgiverne har begrænset tid med barnet
- Børne- og ungerådgiverne oplever, at det ofte er en udfordring at formidle møders formål, rammer og barnets rettigheder i et sprog, som barnet forstår
- Notatpligten kan være en barriere for, at børne- og ungerådgiveren er nærværende over for barnet under møderne
- Børne- og ungerådgiverne ønsker sig mere uddannelse i at samtale med børn om disse svære emner
- En god afslutning på møderne skal sikre tryk for barnet, men det sker sjældent i praksis

4. Et helt sagsforløb

- Tydelig kommunikation til barnet om deres sagsforløb er afgørende for deres tryk, men børne- og ungerådgiverne mangler de nødvendige værktøjer til at skabe sammenhæng for barnet i deres sagsforløb
- Rådgiverskift udfordrer et godt sagsforløb for barnet, og god journaliseringspraksis er afgørende. Uden dette kan der være meget "usagt" i overleveringen af sagerne, som går tabt.

Anbefalinger på baggrund af hovedkonklusioner

1. Håndtering af underretninger: Arbejd mod større konsistens i håndteringen af underretninger og prioriter forberedelsen til første børnesamtale

- Arbejd mod en højere grad af systematik og ensartethed i håndteringen af underretninger, både internt og på tværs af kommuner
- Prioriter forberedelse til børnesamtalen højt. Det skaber bedre betingelser for relationen til barnet, og dermed for at barnet deler sine oplevelser
- Udarbejd retningslinjer for, hvordan nonverbale signaler kan håndteres og vægtes i faglige vurderinger

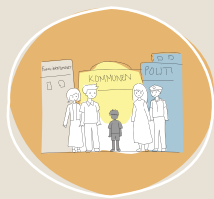
2. Samarbejde med andre aktører: Byg videre på de allerede eksisterende samarbejder og sæt fokus på lærere og pædagogers rolle, både ifm. underretningen og igennem sags forløb

- Udbred kendskab til det kommunale beredskab blandt lærere og pædagoger og udarbejd operationaliserede, praksisnære handleguides til dem
- Uddan frontpersonalet i at tale med børn ved bekymring eller mistanke samt i udarbejdelsen af 'den gode underretning' og det efterfølgende forløb
- Inddrag børnehuse oftere, når det giver mening, for at få sparring og øge kvaliteten af sagsforløbet, og skab faste og entydige rammer for inddragelsen

3. Sagsmøder i børnehøjde: Uddan børne- og ungerådgiverne grundigere i, hvordan man holder den gode samtale med et barn i en sårbar position, og skab strukturelle rammer, der understøtter den gode relation

- Indret børnevenlige lokaler til afholdelse af børnesamtaler og andre møder i forbindelse med sagen
- Benyt samtaleredskaber for at styrke barnets tryghed og have et fælles tredje uanset hvor mødet holdes
- Prioriter tid til at børne- og ungerådgiverne kan forberede samtalen, sikre barnets ret til bisidder og bruge de ekstra greb som redskaber, børnebrev eller lignende for at forbedre barnets oplevelse af mødet
- Opkvalificer og vedligehold løbende børne- og ungerådgivernes kompetencer i at samtale med børn gennem efteruddannelse, træning, kurser og teammøder osv.

4. Et helt sagsforløb: Arbejd mod mest mulig kontinuitet i sagsforløbet, og forbered løbende på udskiftning i personale gennem god journaliseringspraksis og inddragelse af barnet

- Organisér medarbejderne, så barnet i videst muligt omfang kommer til at møde den samme børne- og ungerådgiver gennem forløbet
- Ensret journaliseringspraksis blandt børne- og ungerådgiverne for at give en overtagende kollega de bedste forudsætninger for at give barnet den hjælp, det har brug for
- Hjælp barnet til bedre at forstå sit sagsforløb, fx med tegninger af processen eller videoer
- Sørg for at børne- og ungerådgiverne sikrer barnets sikkerhed og trivsel i hele forløbet – også i ventetiden på fx afhøringer

Tema 1: Håndtering af underretninger

En underretning vil altid føre til, at vi hurtigt afholder en børnesamtale, fx i skolen eller institutionen. Og derefter forældresamtale. Det er en ekstraordinær situation, og ofte vil man tage en kollega med derud, og man vil sørge for, at der er en trykghedsperson hos barnet. Vi bruger ofte redskaber, fx de tre huse. Men ofte vil børnene ikke tale, når vi kommer derud. De kender os ikke, og det er nogle svære ting, vi skal tale om. Det er en meget kunstig situation

Børne- og ungerådgiver

Kommunerne modtager varierende antal underretninger om vold mod børn, og underretningerne håndteres også forskelligt på tværs af kommuner

Indledning

Det første skridt i oprettelsen af en sag om bekymring, mistanke eller viden om vold mod et barn starter i langt de fleste tilfælde med en (eller flere) underretning(er). Derfor handler tema 1 om kommunernes håndtering af underretninger.

I temaet præsenterer vi først en række oversigter over, hvor mange underretninger kommunerne modtager, fra hvem og hvor i landet. Herefter dykker vi ned i selve processen, som går i gang, når kommunerne modtager en underretning, herunder hvilke dilemmaer og udfordringer, der kan opstå i denne proces.

Opmærksomhedspunkter

Fundene i kapitlet baserer sig på interviewdata og registerdata. I registeranalyserne har vi valgt at fokusere på resultater på landsplan i 2022, da det er det seneste årstal, hvor alle data er tilgængelige.

I kapitlet beskrives forskellige variationer i håndteringen af underretninger i de forskellige kommuner. Det er ikke formålet med denne analyse at tage stilling til, om den ene praksis er mere hensigtsmæssig end den anden, men at forholde sig til, hvordan børnene oplever forskellige praksisser.

Lovgivning på området

Når kommunen modtager en underretning skal der senest 24 timer efter modtagelsen foretages en vurdering af, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte indsatser, jf. barnets lov § 136, stk. 2.

Ved underretning om overgreb mod et barn eller ung skal kommunen afholde en samtale med barnet eller den unge – og hvis underretningen er om overgreb fra forældrenes side skal samtalen finde sted uden samtykke fra og tilstedeværelse af forældremyndighedsindehaveren, jf. barnets lov § 137, stk. 3. Samtalen kan kun udelades i det omfang, at barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtals gennemførelse, jf. § 137, stk. 4.

Med barnets lovs § 15, stk. 2, er kommunalbestyrelsen forpligtet til at udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. I delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 77 angives det, at beredskabet bl.a. bør omhandle den kommunale forvaltnings behandling af sager om overgreb mod børn og unge.

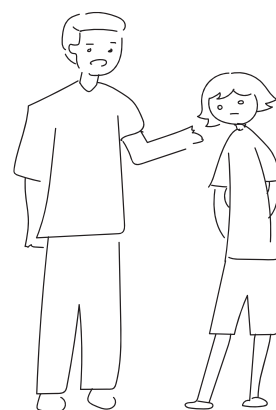
1.1 Antallet af underretninger vedrørende overgreb mod børn ligger på et stabilt niveau

På landsplan modtog kommunerne i alt 149.233 underretninger vedrørende børn i 2022. Udviklingen pr. kvartal i perioden 2021-2022 er relativt stabil, dog med en mindre stigning over tid, og der ses derfor ikke markante udsving i antallet af modtagne underretninger samlet set. I både 2021 og 2022 modtog kommunerne dog færre underretninger i 3. kvartal sammenlignet med årets øvrige kvartaler. Det skyldes formentligt sommerferien, hvor flere børn vil tilbringe en stor del af tiden hjemme og derfor i mindre omfang er i kontakt med fagpersonale og myndighedspersoner fra daginstitutioner, skoler og lignende.

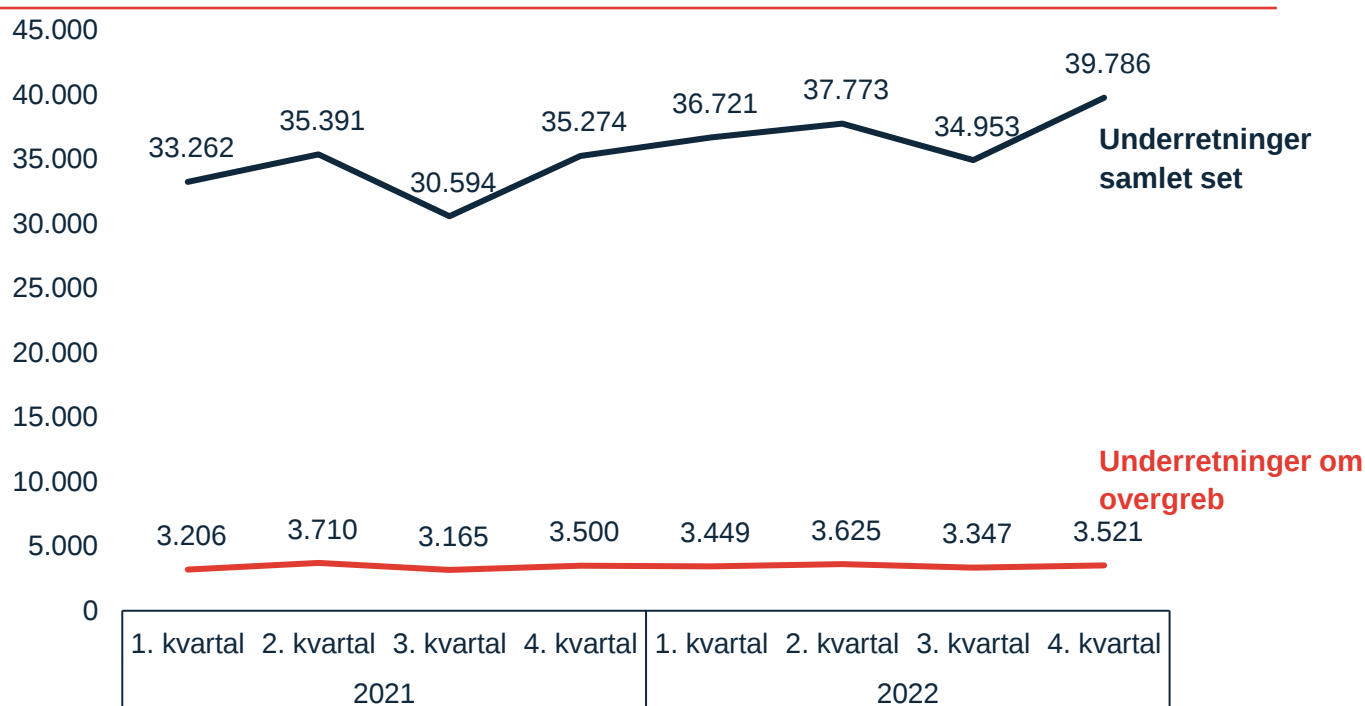
Omtrent 10 pct. af det samlede antal underretninger vedrørende børn i perioden relaterede sig til overgreb mod børn. I 2022 modtog kommunerne samlet set 13.942 underretninger om overgreb mod børn.

Underretningerne om overgreb dækker over både seksuelle, fysiske og psykiske overgreb, og kan således bidrage til et samlet billede af omfanget af underretninger på landsplan vedrørende vold mod børn.

Samlet set viser figuren nedenfor, at antallet af underretninger om overgreb mod børn ligger på et stabilt niveau pr. kvartal i perioden 2021-2022, dog med færre modtagne underretninger i 3. kvartal.

Figur 1: Udvikling i antallet af underretninger vedrørende børn (0-17 år) pr. kvartal 2021-2022

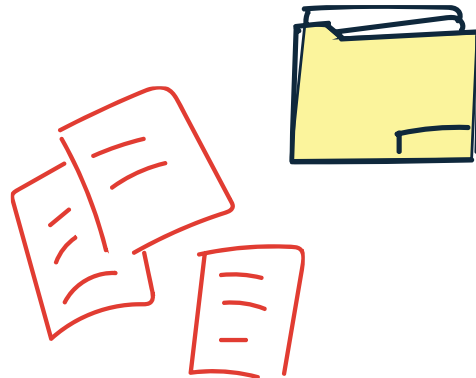
1.2 Der er forholdsvis stor variation i, hvor mange underretninger kommunerne modtager

På tværs af landets kommuner er der markante forskelle på, hvor mange underretninger om overgreb mod børn hver kommune modtager. Det gælder også på tværs af samarbejdskommunerne for denne undersøgelse.

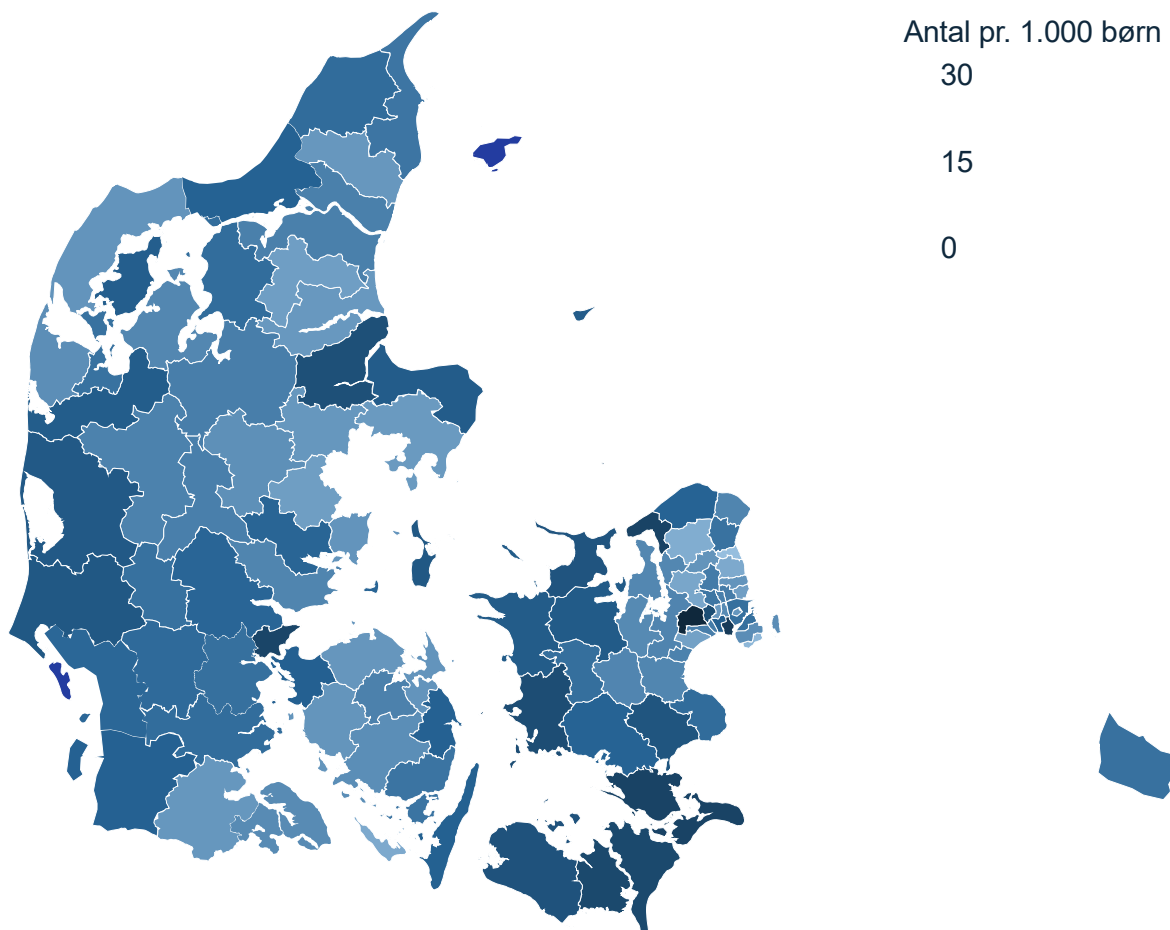
Figuren nedenfor viser antallet af underretninger om overgreb på børn pr. 1.000 børn i 2022 for alle landets kommuner. En gennemsnitlig kommune modtog 12 underretninger om overgreb pr. 1.000 børn i 2022.

Socioøkonomiske forskelle kan forklare nogle af de tværkommunale forskelle på landsplan, men selv når der justeres for socioøkonomiske forhold kommunerne imellem, er der variation i, hvor mange underretninger kommunerne modtager.

Det kunne altså tyde på, at der er forskellig praksis for indgivelse af underretning kommunerne imellem og eventuelt forskelligt fokus på opsporing af overgreb.

Figur 2: Antal underretninger om overgreb pr. 1.000 børn (0-17 år) i 2022

1.3 Underretninger om overgreb kommer typisk fra skole, dag- og fritidstilbud

Det er relevant at se på, hvem der står bag underretningerne, da det kan give en indikation af dels kommunens samarbejdsflader i håndteringen af underretninger, og dels hvem der er i berøring med børnene og har en opmærksomhed på deres trivsel.

I 2022 kom den største andel af kommunernes underretninger vedrørende børn fra skoler. Det gælder for 21 pct. af den samlede mængde underretninger på landsplan.

For underretninger vedrørende overgreb mod børn gælder det, at 27 pct. kom fra skolerne i 2022. Skolerne står således bag en større andel af underretninger om overgreb sammenlignet med andre typer af underretninger.

Dag- og fritidsinstitutioner stod ligeledes bag en væsentlig andel af underretningerne vedrørende overgreb mod børn. 15 pct. af underretningerne kom nemlig derfra i 2022.

Igen er der tale om en større andel af underretninger vedrørende overgreb end for andre typer af underretninger, eftersom dag- og fritidsinstitutioner stod for blot 5 pct. af den samlede mængde underretninger vedrørende børn.

Det er altså i særlig grad skoler og dag- og fritidstilbud, der sender underretninger til kommunen vedrørende overgreb mod børn. Sundhedsvæsenet står bag en væsentlig andel af den samlede mængde underretninger, men markant færre, 11 pct., vedrørende overgreb. At størstedelen af underretningerne vedrørende overgreb kommer fra skoler og dag- og fritidstilbud stemmer godt overens med, at kommunerne både i 2021 og 2022 modtog færre underretninger i 3. kvartal, hvor flere børn må antages at være i mere begrænset kontakt med skoler, dag- og fritidstilbud grundet sommerferie.

Figur 3: Underretninger vedrørende børn (0-17 år) opdelt efter, hvem der underretter i 2022

1.4 Inden for de lovmæssige rammer håndterer kommunerne underretninger om overgreb forskelligt

Når kommunerne modtager en underretning om overgreb mod børn, er der en række formelle krav, der skal overholdes i håndteringen af underretningen. Blandt de væsentligste krav til den kommunale sagsbehandling efter modtagelse af en underretning er følgende:

- Alle indkomne underretninger vurderes, ift. om barnet er i fare, og om der er behov for akutte indsatser, senest 24 timer efter modtagelsen
- Der skal afholdes en børnesamtale efter modtagelsen (skal gøres uden forældres samtykke og tilstedeværelse, hvis forældre er mistænkte)
- Alle kommuner skal benytte et børnehus i sager om overgreb mod børn og unge, hvor det er relevant at inddrage politi eller sundhedsmyndigheder¹

På tværs af interviewene er børne- og ungerådgiverne meget optagede af, hvilke krav der er til dem, når de modtager en underretning. De henviser gentagende gange til gældende regler og lovgivning, og der er samtidig et stort fokus på at efterleve de procedurer, kommunen har vedtaget.

Underretninger modtages typisk i en fælles postkasse, vagttelefon eller i en koordinationsenhed, som efterfølgende fordeler sagerne. Når en børne- og ungerådgiver får ansvaret for en underretning, prioriteres faglig sparring højt og fagkoordinatoren bliver inddraget i underretninger vedr. overgreb mod børn.

Inden for de fastlagte, formelle rammer er der dog væsentlige forskelle på, hvordan kommunerne håndterer underretningerne. Flere børne- og ungerådgivere fremhæver selv, at de oplever, at kommunerne har meget forskellige tilgange til håndteringen af underretninger. Det kommer blandt andet til udtryk, når de samarbejder med andre kommuner om en

fælles sag, hvor der kan opstå uenigheder om kommunens handlen og i nogle tilfælde i vurderingen af sagens alvorsgrad. Flere rådgivere efterspørger i den sammenhæng en større ensretning på tværs af kommunerne ift. at sikre, at underretninger bliver håndteret korrekt og at børns rettigheder sikres ligeligt uanset bopæl.

”

Kommunerne arbejder meget forskelligt og har en meget forskellig tilgang til de her underretninger. Og rådgiverne har jo også en meget forskellig tilgang til ting. [...] Jeg tror, at det handler om erfaring. Og når man ikke har så meget erfaring, så er man mere ude at vurdere, at det er meget, meget akut. Og så bliver børn anbragt på grundlag, som egentlig ikke kan holde i et børne-unge udvalg, for eksempel. Fordi man ligesom ikke har været grundig nok i sit arbejde. Så jeg tror, at der er mere i det her med ensartethed

Børne- og ungerådgiver

1.5 Tolkning af, hvor hurtigt børnesamtaler skal afholdes, varierer og kan lede til faglige uenigheder

Forskellene i kommunernes praksis kommer særligt til udtryk i den første fase, efter at kommunen har modtaget underretningen. Der ses her en forskel på, hvor hurtigt kommunerne efter modtagelse af underretningen afholder en børnesamtale.

Kravene om, at kommunen skal afholde en børnesamtale efter modtagelse af underretningen, synes at blive tolket forskelligt, og nogle kommuner rykker derfor ud til barnet mere eller mindre med det samme, mens andre først undersøger sagen nærmere og indhenter yderligere informationer, før de tager ud og taler med barnet.

Ud over forskellig praksis kommunerne imellem er der også internt i kommunerne forskellige tolkninger af lovgivningen.

Flere børne- og ungerådgivere beskriver, at de ofte har faglige diskussioner i deres teams om, hvorvidt de skal afholde børnesamtale samme dag, som de modtager underretningen, eller om de alene skal lave en faglig vurdering af, om der er behov for akutte indsatser samme dag. Det er således en udfordring, at der ikke er en klar og ensrettet tolkning af lovgivningen ift. handlingspligten indenfor 24 timer, både på tværs af og internt i kommunerne¹. I situationer med faglige uenigheder er det den faglige koordinator, der træffer beslutningen om, hvad der skal gøres.

”

Så farer vi ud, fordi der er nogen, der har læst, det tilskrives lovgivningen, at vi skal gøre. Men vi har jo faktisk 24 timer til at foretage en vurdering af, om det her er uopsætteligt. Det synes jeg lidt bliver kastet til side, lige så snart man læser, at der kunne være mistanke om fysisk eller psykisk vold

Børne- og ungerådgiver

”

Jeg synes, vi forsøger i vores team at italesætte med vores koordinator, at vi er uenige omkring tolkningen af lovgivningen i forhold til mistanke om og akut handling. Jeg kan nærmest ikke fortælle dig, hvor mange gange, fordi vi, altså det er tit, at så går vi i hver vores retning i forhold til, hvad vi vurderer, der egentlig skal ske i den her situation. Og vi kommer det aldrig nærmere. [...] Men hvis vi er uenige, så er det fagkoordinatorens ord, der vægter

Børne- og ungerådgiver

1. Dette er pr 30. juni 2023 forsøgt tydeliggjort i hyrdebrev udsendt til kommunerne fra Social-, Bolig- og Ældreministeriet

1.6 Pres for at handle hurtigt kan kompromittere kvaliteten i sagsbehandlingen og hensyn til barnet

På tværs af interviewene fortæller både børne- og ungerådgivere og faglige koordinators, at de oplever et stort pres i sager, der vedrører mistanke eller viden om vold mod børn. Der er dels et politisk pres og dels en stor bevidsthed om, hvor alvorlige konsekvenser, det kan få, hvis kommunen ikke handler i tide. Offentligt kendte historier om kommunal svigt i sager om vold mod børn lægger samtidig et stort pres for at handle hurtigt og undgå fejl.

Hensynet til at handle hurtigt kan dog i nogle tilfælde gå ud over kvaliteten og grundigheden i børne- og ungerådgivernes arbejde. Flere rådgivere beskriver, hvordan målet om at handle hurtigt og afholde en børnesamtale så hurtigt som muligt i mange tilfælde går ud over, hvor grundigt de kan forberede sig til børnesamtalen. De får ikke nødvendigvis i tilstrækkelig grad rakt ud til relevante samarbejdspartnere eller fagpersoner, der har daglig kontakt med børnene, forud for børnesamtalen.

”

Vi gør sådan nogle handlinger med hovedet halvt under armen, fordi vi er så bange for, at der står vold. I stedet for at læse ind i, hvad handler det egentlig om? Måske lige at ringe til underretter og sige: Kan du gøre mig lidt klogere på det her? Var barnet ked af det i morges, da det kom?

Børne- og ungerådgiver

En børne- og ungerådgiver beskriver ligeledes, hvordan hun flere gange har oplevet, at underretninger om vold mod børn vedrører børn eller familier, der allerede er kendt af kommunen i andre sammenhænge, men at man ikke nødvendigvis opdager dette eller vælger at inddrage kollegaer fra andre afdelinger, da tiden enten ikke er til det, eller det ikke er almindelig praksis at orientere og inddrage andre afdelinger.

Børne- og ungerådgiverne påpeger, at en mangelfuld forberedelse og et til tider for stort fokus på hurtig handlen i sidste ende kan gå ud over børnesamtalen og dermed barnet.

”

Jeg synes faktisk, hvis jeg skal være helt ærlig, så har vi ikke det store hensyn til barnet i den her proces. Det handler om, at vi skal følge nogle retningslinjer, og det skal ske hurtigst muligt. Det er jo lidt min private holdning. Jeg synes faktisk, at vi nogle gange kommer til at gøre mere skade, end vi måske gør gavn. Fordi vi stormer ud og har knap nok nået at forberede noget som helst

Børne- og ungerådgiver

1.6.1 Trods tids- og sagspres prioriterer særligt erfarne børne- og ungerådgivere forberedelse højt

Børne- og ungerådgifterne beskriver et krydspres i forhold til på den ene side at vide, hvor vigtigt det er at handle hurtigt, mens på den anden side også at vide, at en grundig forberedelse og orientering i sagen er nødvendig for at møde barnet på en tryk og hensigtsmæssig måde.

”

Det er svært at sidde overfor sådan en fremmed dame, der kommer ud med 120 km/timen og spørger, hvad sker der med dig? Jeg synes ikke altid, at vi gør det helt ordentligt. Fordi vi kan jo heller ikke bare sidde og vente og se, hvad der så sker. [...] Men det kunne godt være på en mere hensigtsmæssig måde

Børne- og ungeråd giver

Selvom alle børne- og ungerådgifterne giver udtryk for, at de handler hurtigt i sager om vold mod børn, er der også flere rådgivere, der beskriver, hvordan de oplever, at sager forløber bedst, når de prioriterer forberedelsen til børnesamtalen højt. Børne- og ungerådgifterne beskriver derfor forberedelsen som et vigtigt fokuspunkt i en god sagsbehandling.

Når børne- og ungerådgifterne modtager en underretning, er det på tværs af kommunerne fast praksis at sparre med kollegaer, særligt fagkoordinatorerne, der har det faglige ansvar. Flere erfarne børne- og ungerådgifterne

beskriver, hvordan de forud for inddragelsen af fagkoordinatorerne afsætter god tid til at orientere sig i underretningen og de bagvedliggende omstændigheder. På den måde er de bedre rustet til at stå på deres faglige vurdering, hvis der opstår uenigheder med den faglige koordinator i håndteringen af sagen. Flere rådgivere beskriver sådanne faglige uenigheder, da fagkoordinatorer også har andre hensyn end det rent børnefaglige, såsom økonomi og nedbringelse af sagsmængde. De beskriver samtidig, at de har en oplevelse af, at yngre kollegaer i højere grad inddrager fagkoordinatorerne med det samme og som oftest følger deres anvisninger.

”

Jeg tager mig tid, når underretningen kommer, og læser, hvad der nu er på sagen. Ellers så ringer jeg til en fagperson, jeg kan ringe til og få nogle flere oplysninger. Det gør jeg, inden jeg går ind til min koordinator. Fordi så har jeg de oplysninger med, fordi så ved jeg, at jeg bedre vil kunne forklare fagligt, hvorfor jeg mener, at det er bedre at vente eksempelvis til i morgen eller gøre det senere i dag

Børne- og ungeråd giver

1.7 Håndtering af underretninger understøttes af arbejdsgangsbeskrivelser

I alle tre samarbejdskommuner beskriver både børne- og ungerådgivere og fagkoordinatorer, hvordan de har udarbejdet udførlige arbejdsgangsbeskrivelser, som beskriver fast praksis, når kommunen modtager en underretning vedrørende vold mod et barn. Arbejdsgangsbeskrivelserne beskriver trin for trin, hvad børne- og ungerådgiverne skal gøre i de forskellige sagstrin, hvem der skal inddrages og hvornår, samt hvilke forhold de bør være opmærksomme på. De opleves derfor af flere rådgivere som en god hjælp til at orientere sig i forløbet.

Arbejdsgangsbeskrivelserne er i praksis en operationalisering af det kommunale beredskab og sikrer derfor en ensretning i håndteringen af sager.

Selvom arbejdsgangsbeskrivelserne kan være gode at støtte sig til, så bliver de ikke nødvendigvis brugt i det daglige arbejde af alle børne- og ungerådgivere. Mange af de procedurer, arbejdsgangsbeskrivelserne vedrører, er indlejret som fast praksis, særligt hos de erfarne rådgivere, og samtidig kan det opleves som omstændigt at skulle slå op i beskrivelserne, når der opstår en tvivl, fremfor at sparre med nærmeste kollegaer.

”

Arbejdsgangsbeskrivelser er jo ganske uundværlige i mit arbejde. Det er jo det der med, at man ikke skal rende ind og spørge en kollega, hver gang man får en ny opgave. [...] Og så er det jo bare en god idé, fordi det ensretter vores arbejde. Ellers så journaliserer vi højst sandsynligt på 20 forskellige måder, fordi vi er 20 forskellige medarbejdere

Børne- og ungerådgiver

”

Vi har masser nedskrevne arbejdsgangsbeskrivelser [...] Det er min oplevelse, at den bliver brugt. Hvis man er ny, så er den god at have, fordi det er sådan en, hvor du kan følge den slavisk, når man skal registrere underretninger. Men jeg kigger ikke i den. Jeg synes, det kan være sådan et stort stykke arbejde for at finde lige præcis det sted i arbejdsgangsbeskrivelsen, hvor jeg har brug for at få noget fortalt. Så er det nemmere for mig lige at spørge min kontormakker

Børne- og ungerådgiver

1.8 Sager om vold mod børn er karakteriseret ved en høj grad af kompleksitet

En væsentlig pointe, der går igen i interviewene, på tværs af kommuner og faglige funktioner, er, at sager om vold mod børn er præget af stor kompleksitet og derfor er svære at håndtere. Det genkendes både fra politisk og strategisk hold, ligesom at fagkoordinatorer og børne- og ungerådgivere erfarer det i det daglige arbejde.

Børne- og ungerådgiverne skal veje mange hensyn, heriblandt barnets rettigheder og behov, sikkerhed og tryghed, forældrenes rettigheder og relationen til barnet samt potentielle strafferetlige beviser i sagen. Enkelte børne- og ungerådgivere henviser ligeledes til den flydende definition af vold som udfordrende (se uddybning på s. 66).

Der er derfor en forståelse og anerkendelse af på ledelsesniveau, at børne- og ungerådgiverne har svære arbejdsbetingelser, og at det kræver bred faglighed og stærke kompetencer at håndtere sådanne sager. En faglig leder beskriver i den sammenhæng, at det er positivt, at flere rådgivere arbejder sammen om de mest komplekse sager, jf. kravet om to sagsbehandlere ifm. børnefaglige undersøgelser¹. Det giver samtidig mulighed for sidemandsoplæring.

”

Vi er ofte flere hjerner på til de komplekse sager - flere på en sag gør at afgørelserne er mere kompetente. Og så er der ingen medarbejdere, der skal sidde alene med de svære beslutninger

Faglig leder

Flere faglige ledere beskriver ligeledes, hvordan de tager højde for graden af kompleksitet og fordeler sager blandt børne- og ungerådgiverne med dette in mente. Fx vil det ofte være de mere erfarne børne- og ungerådgivere, der får de mest komplekse eller grove sager, mens andre sager tildeles mindre erfarne rådgivere.

I en anden kommune beskriver faglige ledere og børne- og ungerådgivere derimod, at sager tildeles efter, hvem der er på vagt på tidspunktet, hvor underretningen modtages. Her bliver matchet mellem kompetencer og sagens kompleksitet derfor præget af tilfældighed.

”

Det er vores koordinators, der fordeler sagerne. Og jeg ved, at der også er opmærksomhed på nye [børne- og ungerådgivere]. Det er ikke fordi, de ikke også må få de sager, for de skal også lære det, men så er der tit en sekundær på. Når sagerne er sådan lidt mere komplekse, og der er noget med vold i, så er det tit sådan, koordinatoren gør det

Børne- og ungerådgiver

1.9 'Gråzone-sager' er udfordrende, fordi rådgiverne ikke ved, om de gør nok for børnene

Nogle rådgivere beskriver desuden, at *gråzonesager* også er en stor udfordring på området, fordi det ikke er *klokkeklart*, hvordan de hjælper børnene bedst. Børne- og ungerådgiverne beskriver, at det fx er sager, hvor der kommer mange underretninger, men hvor rådgiverne ikke har tilstrækkelig viden til at handle, eller sager hvor barnet ændrer forklaring undervejs eller trækker deres forklaring tilbage.

Børne- og ungerådgiverne sidder i nogle tilfælde tilbage med følelsen af, om de gjorde nok for barnet, fordi det grundlæggende er svært at vide, hvad der er den rigtige beslutning. Dette gælder særligt i familier med højt konfliktniveau, hvor der er indikatorer på, at der er noget galt, men hvor det kan være svært for rådgiverne at afdække det.

Denne type sager efterlader rådgiverne med en følelse af at være handlingslammede og ikke kunne hjælpe barnet tilstrækkeligt.

” Det var først, da de kom på krisecenter, vi fandt ud af, hvad det handlede om, fordi underretningerne havde været anonyme, og det var en fejl, at vi ikke havde taget dem så alvorligt. Moren siger at alt er godt derhjemme, og faren siger det samme. Risikoen ved ikke at lytte til børnene, for det gjorde man ikke i denne sag. Spørgsmålet er, hvad hun havde sagt i en børnesamtale uden sine forældre

Børne- og ungerådgiver

” Jeg har en sag, hvor et barn har trukket sin forklaring tilbage. Forældrene i sagen blev sigtet og reagerede ret kraftigt. Jeg havde en samtale med forældrene om, hvad det havde af konsekvenser for familien, men også om at reagere hensigtsmæssigt over for barnet. I dette tilfælde trak pigen sin forklaring tilbage, efter hun havde været hjemme. Nu er sagen i børnehus, og de har besluttet ikke at lave en sag, fordi hun har trukket sin forklaring tilbage. Men episoden har gjort, at jeg har tænkt: Skulle vi have gjort noget andet? Skulle vi have sikret barnet et andet sted end hos forældrene?

Børne- og ungerådgiver

1.10 Den første børnesamtale er altid udfordrende –både for barn og børne- og ungerådgiver

Første delanalyse belyser, hvordan mange børn oplever det første møde med kommunen som overvældende og til tider grænseoverskridende. Dette billede genkender børne- og ungerådgiverne, der også oplever første møde som udfordrende.

Børne- og ungerådgiverne påpeger, at første børnesamtale stiller høje krav til børnene, som skal dele noget meget sårbart med fremmede personer. Rådgiverne har sjældent en etableret relation til barnet, og det er derfor vanskeligt at opbygge den psykologiske tryghed, der giver barnet en tryghed i at dele svære oplevelser.

”

Vores rolle er jo indimellem lidt underlig, fordi vi jo kommer uden at kende barnet tit. Altså barnet kender ikke os, og har ikke en relation til os. Og så at skulle fortælle om de ting, der er svære derhjemme. Det er en helt vild kunstig situation for dem

Børne- og ungerådgiver

Børne- og ungerådgiverne fremhæver forskellige strategier, de anvender for at håndtere denne udfordring, hvilket udfoldes yderligere i kapitel 3.

Samtidig beskriver børne- og ungerådgiverne, hvordan de oplever et stort pres ved første børnesamtale. De er afhængige af, at børnene fortæller om deres oplevelser, for at få tilstrækkeligt indblik i sagen til at kunne vurdere om der er tale om en begrundet mistanke. Derfor skal børne- og ungerådgiverne på kort

tid etablere en tillidsfuld relation, hvilket stiller store krav til rådgiverne.

Flere børne- og ungerådgivere har oplevet situationer, hvor børns kropssprog og nonverbale signaler indikerer, at noget er galt, men hvor de ikke lykkes med at få børnene i tale, eller hvor børnene trækker forklaringer tilbage. Sådanne situationer er meget udfordrende, da rådgiverne fortæller, at de ofte er nødsaget til at have en mundtlig forklaring fra børnene, før de kan afgøre eventuelle støttende indsatser. Rådgiverne har svært ved at handle alene på nonverbale signaler i tilfælde, hvor der ikke er fysiske beviser.

Et tæt samarbejde med fx børnenes pædagoger kan bidrage positivt til børnesamtalen, og er derfor en strategi mange børne- og ungerådgivere anvender.

”

Jeg føler tit, at vi overskrider børnenes grænser til første børnesamtale. Derfor er det vigtigt med et godt samarbejde med børnenes trygheds-personer. Jeg prøver at spørge ind til alt og ingenting, men jeg bliver også nødt til at stille de svære spørgsmål... og det er svært at aflæse børnene fordi de er så pressede

Børne- og ungerådgiver

Opsamling: Håndtering af underretninger

Underretninger bliver håndteret forskelligt kommuner og børne- og ungerådgivere imellem

Kommunerne har udarbejdet arbejdsgangsbeskrivelser, som flere børne- og ungerådgivere støtter sig til ift. at huske alle sagstrin og fast praksis

Sager om vold mod børn har en høj grad af kompleksitet og stiller store krav til børne- og ungerådgivernes kompetencer

I den første samtale er det udfordrende at etablere en tryk relation til barnet, der giver dem lyst til at dele svære oplevelser

Anbefaling: Arbejd mod en højere grad af konsistens i håndtering af underretninger på tværs af kommuner vha. fx best practice beskrivelser af afvikling af børnesamtaler og oplysning om børns rettigheder

Anbefaling: Prioriter forberedelse til børnesamtalen højt, uden at gå på kompromis med handlepligten indenfor 24 timer. Det skaber bedre betingelser for relationen til barnet og dermed for at barnet deler sine oplevelser

Hensynet til at handle hurtigt på underretninger går ud over grundigheden og forberedelsen til børnesamtalen, hvilket i sidste ende kan få negativ betydning for barnet

Tema 2: Samarbejde med andre aktører

***Vi læner os jo ekstremt
meget op af vores
samarbejdspartnere. I
daginstitutioner og skoler
for eksempel. At de ser
børnene. At de tør at
beskrive børnene i deres
dialog***

Børne- og ungerådgiver

Kommunerne samarbejder både internt og med en række andre aktører i sagsbehandlingen, og samarbejdet styrker håndteringen af sagen, men kan også udfordre arbejdet

Indledning

Tema 2 omhandler det samarbejde, der sker i sager om mistanke eller viden om vold mod børn. Samarbejdet kan både ske internt i forvaltningen og eksternt med andre aktører som skoler, dagtilbud og fritidstilbud, politi og børnehuse. I kapitlet berøres alle disse typer af samarbejder.

Først fokuseres på det interne samarbejde i forvaltningen. Herefter præsenteres kommunernes syn på samarbejdet med politiet og herefter børnehuse. Til sidst dykkes ned i samarbejdet med dagtilbud, skole og fritidstilbud, hvor pædagoger og lærere har stor berøringsflade med børnene i dagligdagen og derfor ofte spiller en rolle i sagsforløbet.

Opmærksomhedspunkter

For at forstå samarbejdet og de udfordringer, der ligger deri, er det vigtigt at holde sig de forskellige aktørers interesser, kerneopgaver og forudsætninger for øje. Det gælder alle de aktører, der beskrives i dette kapitel.

Denne analyse tager udgangspunkt i børne- og ungerådgivere og lederes oplevelse af samarbejdet internt og eksternt. Det vil således være fra dette perspektiv som samarbejdet og de tilhørende erfaringer beskrives ud fra. Der er ikke inddraget informanter fra dagtilbud, skole, politi eller børnehuse i denne analyse.

Lovgivning på området

Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb, eller ved mistanke herom, skal kommunen træffe afgørelse om en børnefaglig undersøgelse, jf. barnets lov § 20, stk. 2. Til brug for denne undersøgelse skal kommunen benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet jf. § 125.

En sag er en børnehussag, når der, som følge af en mistanke eller viden om overgreb, skal udarbejdes en børnefaglig undersøgelse efter § 20, og hvor der er behov for et samarbejde og muligheden for at udveksle oplysninger mellem kommune og det sociale område, politiet eller sundhedsvæsenet jf. bekendtgørelse om børnehuse § 1 og barnets lov § 126.

I delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 78 fremgår det, at en væsentlig del af kommunens behandling af sager om overgreb mod børn og unge skal foregå i samarbejde med børnehuset, hvorfor beredskabet bør beskrive retningslinjer for samarbejdet med børnehuset. Beredskabet bør omfatte, hvordan hele kommunens børne- og ungeområde samt eksterne samarbejdspartnere skal arbejde, samarbejde og handle i tilfælde af viden eller mistanke om overgreb mod børn og unge, jf. pkt. 77. Dette omfatter klare procedurer for, hvordan fagpersoner skal handle – fx hvornår og hvordan de skal indgive underretning, samt hvad en underretning skal indeholde.

2.1 Børne- og ungeråd giverne prioriterer samarbejde og sparring højt

Det står tydeligt frem, på tværs af interviewene, at kommunerne vægter samarbejde og faglig sparring højt i deres håndtering af sager vedrørende vold mod børn. Både børne- og ungeråd giverne og faglige og strategiske ledere påpeger, hvordan det faglige samarbejde er en integreret del af kommunernes praksis.

Internt i den kommunale forvaltning bruger børne- og ungeråd giverne hinanden til faglig sparring i det daglige arbejde, og de faglige ledere fremhæver ligeledes teammøder som et vigtigt forum for sparring. Samtidig er det fast procedure, at en fagkoordinator inddrages af råd giverne ved sager om vold mod børn. Der er bred enighed om, at den interne sparring er med til at øge kvaliteten i sagsbehandlingen.

”

Jeg synes, vi lykkes godt med at få nogle gode faglige dialoger, når vi modtager de her underretninger. Altså, vi står ikke alene. Vi har hele tiden en, der ligesom står bag ved os, som vi kan sparre med i de her sager. Og jeg synes jo også, vi lykkes rigtig godt med at have et samarbejde med politiet. Og ender sagen i børnehuset, så har vi også et rigtig godt samarbejde med dem

Børne- og ungeråd giver

Børne- og ungeråd giverne vægter ligeledes sparring med eksterne samarbejdspartnere højt. I en presset arbejdssituation kan det i nogle tilfælde være svært at prioritere, men råd giverne beskriver alle, hvordan sparring med fagpersoner omkring barnet er værdifuldt. Når børne- og ungeråd giverne modtager en underretning, vil de derfor forsøge at inddrage fagpersoner, såsom lærere og pædagoger, der kender barnet med henblik på at få en bedre forståelse af barnet og dets sociale og familiære relationer og kontekst. Et sådant indblik skaber bedre forudsætninger for at skabe en relation til barnet og dermed et bedre sagsforløb. Flere råd giverne udtrykker derfor også et ønske om et tættere samarbejde med fagpersonerne omkring barnet.

Børne- og ungeråd giverne og faglige ledere samarbejder ligeledes med politiet og børnehusene i sagsbehandlingen. Inddragelsen af politi og børnehuse tilskrives af de kommunale beredskaber, men børne- og ungeråd giverne beskriver samtidig, at samarbejdet har stor værdi for sagsbehandlingen.

”

Jeg kunne jo godt ønske, at vi kunne gøre det på en anden måde. [...] Og få måske noget mere samarbejde op med skoler og institutionerne og pædagogerne i forhold til, at det er dem, der har relationen

Børne- og ungeråd giver

2.2 Samarbejde med politiet fungerer godt, men det kan føre til øget ventetid i barnets forløb

Politiet er en fast samarbejdspartner for kommunerne, da både børne- og ungerådgiverne og deres ledere løbende sparrer og samarbejder med politiet i sager om vold mod børn.

Generelt set oplever rådgiverne et godt samarbejde med politiet. Det skyldes blandt andet, at de oplever at få relevant sparring fra politiet, og at de har nogle enkelte, faste medarbejdere hos politiet, som de kan kontakte i forbindelse med underretninger om bekymring, mistanke eller viden om vold.

”

Jeg har kun haft gode oplevelser med samarbejdet med børnehuset og også politiet. Jeg synes, det har været rigtig relevant at drøfte og spare med dem i de situationer og de sager, hvor vi har været i tvivl. Det har givet rigtig god mening for mig i hvert fald

Børne- og ungerådgiver

Børne- og ungerådgiverne beskriver, at de som regel altid kontakter politiet, når de får en underretning om vold mod et barn¹. Ofte beder politiet først rådgiveren tage en samtale med barnet, hvorefter rådgiveren kan kontakte politiet igen, med henblik på at diskutere behov for politianmeldelse. I denne proces har politi og rådgiver forskellige roller og ansvar, hvor politiet kun forholder sig til, om sagen kan løftes strafferetligt.

I de tilfælde, hvor politiet inddrages yderligere, fx i forbindelse med en anmeldelse, oplever enkelte børne- og ungerådgivere også, at ventetider hos politiet kan føre til en mindre hensigtsmæssig håndtering af barnets sag – særligt i de tilfælde, hvor rådgiveren er bekymret for barnets sikkerhed i hjemmet. Her kan ventetider hos politiet, fx i forbindelse med afhøring, udfordre børne- og ungerådgivernes mulighed for at sikre barnet i den periode, det venter på afhøring hos politiet, selvom rådgiverne fortsat har ansvar for barnets sikkerhed og trivsel, fordi forældrene ikke må orienteres, før afhøringen er afholdt, så de kan præge barnet.

Delanalyse 1 viser, at ventetid i sagen er perioder, der er præget af stor tvivl og bekymring for barnet - uanset hvilken instans ventetiden skyldes. Kortere ventetider er derfor generelt at foretrække fra børnenes perspektiv.

”

De er meget langsomme til at indkalde til afhøring. Og det gør det virkelig svært at sikre børnene. Jeg havde en meget alvorlig voldssag, hvor de var 14 dage om at indkalde til afhøring... Og al den tid var barnet jo hjemme hos forældrene. Og vi var hele tiden sådan, ah, det er på grænsen det her, ikke?

Børne- og ungerådgiver

1: Samme billede ses i afsnit 4.3.2 i 'Analyse af kommunernes praksis på overgrebsområdet', Deloitte (2019).

2.2 Børne- og ungerådgivere og politi kan være uenige om behovet for anmeldelse

Samarbejdet med politiet har som regel til formål at vurdere, hvorvidt der skal ske en politianmeldelse på baggrund af den underretning, børne- og ungerådgiverne har modtaget. Politi og børne- og ungerådgivere kan sommetider være uenige i disse vurderinger, oftest i tilfælde hvor politiet ikke vurderer, at der er belæg for en anmeldelse ud fra et strafferetligt aspekt, men at børne- og ungerådgiverne synes, at der er.

En børne- og ungerådgiver fortæller eksempelvis, at hun sommetider kan sidde tilbage med en følelse af, om *man ikke kunne have gjort lidt mere*, i nogle tilfælde hvor politiet ikke vurderer, at der er grund til at lave en anmeldelse.

En anden børne- og ungerådgiver fortæller i den sammenhæng, at hun mener, der kan være en signalværdi overfor barnet i, at der bliver lavet anmeldelse i sagen, selvom der ikke er grundlag for en sigtelse:

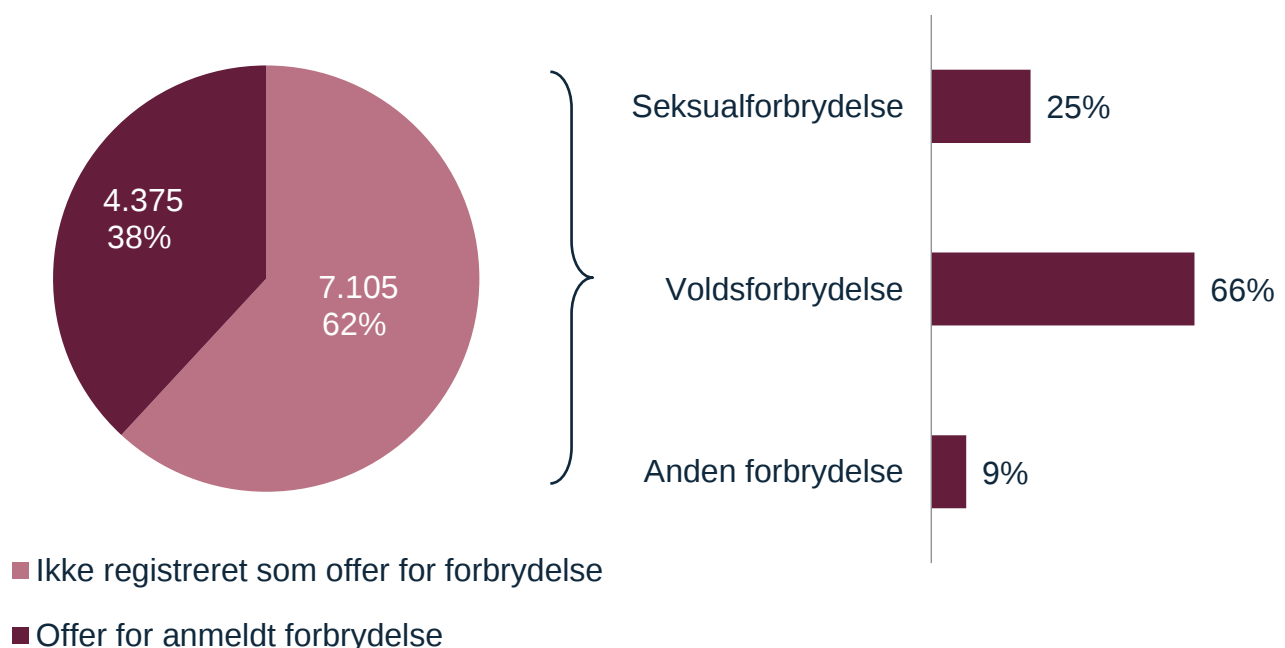
Det kan godt være, det ikke bliver til en sigtelse, men der var alligevel en voksen, der hørte, det var sket, og sendte et signal om, at det ikke er okay. Det gælder særligt i sager om psykisk vold, hvor der kun sjældent anmeldes ifølge rådgiveren.

I mange tilfælde er der enighed, men hvis uenigheden er stor, vælger nogle rådgivere alligevel at anmelde sagen, selvom politiet ikke rådgiver til det.

Figur 4 nedenfor viser, at der ud af de 11.480 børn, der har været genstand for én eller flere underretninger om overgreb i 2022, er 4.375 af dem, som er registreret som ofre for en anmeldt forbrydelse. Det svarer til 38 pct.

Der er oftest tale om anmeldelser om voldsforbrydelser mod børnene. Det er der anmeldt for to tredjedele af de børn, der er registrerede som ofre. En fjerdedel er ofre for en anmeldt seksualforbrydelse, mens de sidste er ofre for en anmeldt 'anden forbrydelse'.

Figur 4: Antal børn (0-17 år), der har været genstand for én eller flere underretninger om overgreb, samt hvor mange af disse børn, der har været ofre for politianmeldte forbrydelser og hvilke forbrydelser, der er tale om

2.3 Børnehusene opleves som en faglig kompetent samarbejdspartner, der øger kvaliteten i forløbet

En anden samarbejdspartner for de kommunale børne- og ungerådgivere i sager om bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn er børnehusene. De danske børnehuse blev etableret i 2013, og skal bruges i de sager om mistanke eller viden om vold mod børn, hvor der er politi eller sundhedsvæsen involveret¹.

Børne- og ungerådgiverne er generelt meget tilfredse med det samarbejde, de har med børnehusene, og vil gerne have dem involveret i flere sager². Tilfredsheden skyldes især, at børne- og ungerådgiverne oplever et højt kompetenceniveau blandt personalet i børnehusene.

Det varierer dog blandt kommunerne, hvor ofte børnehusene involveres. Børne- og ungerådgiverne i denne undersøgelse fortæller, at de som regel henviser sagen til et børnehus, hvis der er tale om en politianmeldt sag. I sager, hvor der ikke foretages anmeldelse, sker der oftere en vurdering fx pba. voldens karakter, og sommetider inddrages børnehuset også som sparringspartner i denne vurdering.

”

Jeg synes egentlig, at det fungerer rigtig godt, når de har været i børnehuset, og de får egentlig nogle gode snakke og nogle gode redskaber, børnene og forældrene. Det der kan være svært er, at der går lang tid

Børne- og ungerådgiver

Denne variation er udtryk for en generel tendens på landsplan, hvor der ses forholdsvis stor variation i, hvor mange børnehusforløb der påbegyndes i hver kommune (også opgjort pr. 1.000 børn, så der tages hensyn til kommunernes varierende størrelser). I årsstatistikken om de danske børnehuse fra Social- og Boligstyrelsen (2022) ses der udsving fra, at der påbegyndes 0,0 sager i børnehuset pr. 1.000 børn til 4,5 sager³.

Dette tegner et billede af, at kravene for henvisning til børnehusene er uklare og op til fortolkning hos de enkelte kommuner. Det konkluderes også i en undersøgelse fra Ankestyrelsen (2023), der viser, at 'involvering af politiet' tolkes forskelligt ude i kommunerne⁴. Socialministeriet har på baggrund heraf i juni 2023 udsendt et hyrdebrev til kommunerne med det formål at tydeliggøre kriterierne for henvisning til børnehusene.

”

Når vi anmelder, så har vi dem [børnehuset] altid koblet på. For de laver et kanon godt arbejde, og er super gode til at se barnet, og laver nogle fine anbefalinger og vurderinger af forholdene. Jeg har kun set et godt arbejde fra dem i hvert fald. Ja. Og det er jo også med til at kvalificere indsatsen...

Faglig leder

1. Kilde: Børnehus.dk og Bolig- og Socialstyrelsen.

2. Tidligere har det kun været muligt at henvise, hvis sagen var politianmeldt. Nu kan der henvises, selvom der ikke er lavet anmeldelse, men fx blot har været faglig drøftelse med politiet.

3. Uden ø-kommuner pga. lave børnetal.

4. Lignende fund ses i afsnit 4.5.1 i 'Analyse af kommunernes praksis på overgrebsområdet', Deloitte (2019)

2.3.1 Brugen af børnehuse varierer og er præget af uklarhed om tilgængelighed

Nogle af børne- og ungerådgiverne oplever i forlængelse heraf, at de ikke kan få børnehuse involveret i lige så mange sager, som de ønsker. Der kan ikke findes en klar årsag til dette i interviewene, men én rådgiver har indtryk af, at det skyldes økonomiske hensyn. I en rapport fra Ankestyrelsen (2023) fremgår det også, at børnehuse selv har et indtryk af, at brugen af børnehuse kan begrænses af økonomiske forhold, fx kan de se et fald i brug af børnehuset blandt kommuner, der er økonomisk pressede^{1,2}.

Lederne italesætter ikke, at der skulle være en økonomisk barriere for brugen af børnehuse, men en beskriver, at *det er svært i en travl hverdag at skulle inddrage børnehuse mere, end man gør i dag.*

En anden leder ser i højere grad, at der er uklarhed om, hvorvidt og hvornår de må inddrage børnehuset i sager om mistanke eller viden om vold mod et barn. Lederen forklarer, at det er en løbende diskussion i deres afdeling, i hvilken grad de må inddrage børnehuset og til hvad.

Der synes således at være flere bud på forklaringer af, hvorfor brugen af børnehuse varierer i så høj grad, som den gør. De interviewede børne- og ungerådgivere og ledere er dog enige om, at når først der etableres et samarbejde med børnehuset, er det et velfungerende samarbejde, som bidrager positivt til forløbet. Ligesom hos politiet kan der dog være udfordringer med ventetid.

”

Jeg synes nogle gange, man skal kæmpe lidt [for at få en sag i børnehuset], fordi det koster penge... Det er jo koordinator eller leders beslutning, om man skal have børnehuset på. Og der skal man nogle gange presse lidt på og argumentere, fordi det koster penge, ja

Børne- og ungerådgiver

”

Vi har en ongoing debat om, hvordan vi gør med underretninger omkring vold og overgreb, og meget handler om samarbejde med børnehuset. Der opstår jævnligt tvivl ift., om vi skal have dem med, kan man få sparring, skal vi have et forløb osv. Det er stadig et problem hos os helt at finde ud af

Faglig leder

1. Kommunernes brug af børnehuse, Ankestyrelsen, juni 2023

2. kommunerne betaler 80% til grundfinansiering af børnehuse og 20% i takst pr enkelt sag. Denne fordeling er for nyligt justeret fra 60% og 40% for netop at imødegå eventuelle økonomiske hensyn.

2.4 Et tæt samarbejde med frontpersonalet er centralt for barnets trivsel og samlede oplevelse

I kommunerne er der et stort fokus på tværfagligt samarbejde ift. at få de mange fagligheder på børne- og ungeområdet til at arbejde sammen for at kvalificere sagsforløbene. Samarbejdet mellem børne- og ungerådgivere og frontpersonalet, særligt lærere og pædagoger, er i den sammenhæng centralt. Både rådgivere og faglige ledere beskriver, hvordan samarbejdet med frontpersonalet er afgørende for barnets trivsel og oplevelse af et samlet sagsforløb.

Lærere og pædagoger er tæt på barnet i dagligdagen og kender som oftest barnet godt og kan derfor kvalificere underretninger. Samtidig er det typisk lærere og pædagoger, der har den daglige kontakt til barnet og derfor kan støtte barnet gennem sagsforløbet. Selvom flere børne- og ungerådgivere beskriver, hvordan de sørger for løbende at følge op med barnet, har de ikke i samme grad mulighed for at støtte barnet i det daglige.

”

Vi har virkelig brug for, at vores samarbejdspartnere hjælper os med at se, hvad der foregår. Vi kan ikke se det på de der [børne]samtaler. Altså. Jo det kan vi godt. Men i gråzonen er der kæmpe fare for, vi ikke får det set. Så der tænker jeg, at det er noget mere tværfagligt, vi har brug for

Børne- og ungerådgiver

Frontpersonalet spiller derfor typisk en afgørende rolle for barnet. For at de kan udfylde denne rolle, kræver det dog et tæt samarbejde, hvor rådgiverne orienterer om sagsforløbet og afstemmer roller og ansvar.

”

Vi skal forklare os til de fagprofessionelle: Hvad er vores handlemuligheder, og hvad gør vi nu. De står tit med en følelse af, at nu har de fortalt det her voldsomme, og så sker der ingenting. Så bliver det 'os mod dem', det bliver myndighed mod udfører. Det er et svært sted at stå, fordi det også er dem, der skal støtte børnene. Det vil være vores forventning. Vi skal bare huske at italesætte det. Vi skal huske at aftale det med dem. Ligesom vi skal afstemme det med børnene, skal vi afstemme det med de professionelle omkring dem. Vi kan ikke forvente, at de kender til vores arbejde

Børne- og ungerådgiver

2.5 Samarbejdet med skoler og dagtilbud kan være udfordret af manglende kvalitet i underretninger

Størstedelen af alle underretninger vedrørende vold mod børn kommer fra skoler og dag- og fritidstilbud (jf. kapitel 1). Der påhviler derfor frontpersonalet i skoler, dag- og fritidstilbud et stort ansvar og vigtigt arbejde i dels at tage samtalen med børnene, når de åbner op om et overgreb, og dels i at udarbejde en fyldestgørende underretning, som kommunen kan handle på. Kommunerne påpeger, at de oplever udfordringer i begge tilfælde.

Både børne- og ungerådgivere og faglige ledere fremhæver, at de oplever, at frontpersonalet ikke har tilstrækkeligt kendskab til, hvordan en god underretning kan se ud, der stiller kommunen i en god position ift. at agere. Børne- og ungerådgiverne beskriver, at de ofte modtager mangelfulde underretninger med sparsom information, hvilket udfordrer vurderingen af barnets situation.

En del af udfordringen ligger i, hvordan noget frontpersonale omkring barnet håndterer samtalen, når barnet fortæller om sine oplevelser. Flere børne- og ungerådgivere fortæller, hvordan de oplever, at frontpersonalet kan være berøringsangst og bange for at tage den svære samtale med barnet.

Det vil typisk være i allerede etablerede og trygge relationer, at børnene føler sig trygge i at åbne op og dele deres svære oplevelser. Derfor vil frontpersonalet indledningsvist ofte have nemmere ved at få indblik i barnets oplevelser end rådgiverne. Det er derfor vigtigt, at frontpersonalet er klædt på til at håndtere en sådan samtale, så barnet får en tryk oplevelse samtidig med at den nødvendige information bliver klarlagt.

”

Nogle underretninger er vage. Når vinduet er åbnet én gang, ift. at fortælle om det her, så er det ikke altid os, der kan komme ud og få barnet til at sige mere. Så har jeg nogle gange tænkt, hvor kunne jeg ønske, at skole og dagtilbud turde spørge noget mere. Jeg synes, udfordringen er at have et smalt underretningsmateriale at gå ud og snakke om

Børne- og ungerådgiver

”

Det kunne være fint, hvis vi fik lært vores institutioner, pædagoger og lærere at gå mere i dybden med de svære samtaler, hvis et barn fortæller noget. Det er min oplevelse, at de kan blive berøringsangst, det må vi ikke få dem til at fortælle for meget om, for det skal kommunen høre. Men det kan også opleves som en afvisning for et barn, når barnet faktisk har åbnet op

Børne- og ungerådgiver

2.6 Kendskabet til det kommunale beredskab er begrænset blandt børne- og ungerådgivere

Alle kommuner er forpligtede til at have et skriftligt beredskab for forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om vold mod børn¹. Samarbejdskommunerne har derfor alle udarbejdet et kommunalt beredskab, der rammesætter det tværkommunale samarbejde på området for vold mod børn. I de nedskrevne beredskaber er de overordnede procedurer beskrevet, ligesom ansvarsfordelingen mellem de forskellige aktører på børne- og ungeområdet er fastlagt med henblik på at understøtte faste retningslinjer og procedurer for opsporing og håndtering af vold mod børn.

På tværs af interviewene står det dog klart, at kendskabet til det kommunale beredskab er meget begrænset blandt børne- og ungerådgiverne. Flertallet af rådgiverne kender ikke til indholdet i det kommunale beredskab, og der er derfor ikke en oplevelse af, at det understøtter det daglige arbejde på området.

På det strategiske niveau fylder det kommunale beredskab langt mere. De faglige og strategiske ledere påpeger, hvordan de arbejder målrettet med at styrke frontpersonalets kendskab hertil.

Kommunale politikere beskriver ligeledes, hvordan beredskabet er politisk godkendt, men at de i praksis ikke er med i selve udformningen, men har den til orientering.

Flere faglige ledere påpeger, hvordan de har udarbejdet udførlige arbejdsgangsbeskrivelser som en form for operationalisering af beredskabet, hvor de fastlagte processer oversættes til børne- og ungerådgivernes hverdag og arbejdsgange. I praksis arbejder rådgiverne således inden for rammerne af det kommunale beredskab, da flere beskriver, hvordan de støtter sig til arbejdsgangsbeskrivelserne i det daglige arbejde (jf. kapitel 1).

”

Der er en beredskabsplan, og så er der en inspirationsguide, som er i forlængelse af den, som jo er det konkrete værktøj, som medarbejderne har til at gå til det

Politiker

”

Alle bliver præsenteret for beredskabsplanen, men den bruges ikke så meget i hverdagen. Det er egentligt ret fjernt - så det kunne være godt at gennemgå den mere.

Jeg tænker jo, at den er tydelig sammenholdt med arbejdsgangsbeskrivelserne.

Beskrivelser af, hvad du skal gøre. Sådan noget har vi lige lavet. Så jeg vil sige at de to ting sammenholdt med hinanden, synes jeg understøtter arbejdet

Faglig leder

1. 'Analyse af kommunernes praksis på overgrebsområdet', Deloitte (2019)

Opsamling: Samarbejde med andre aktører

Samarbejde og faglig sparring vægtes højt. Der er meget uformel sparring i det daglige, samt faste procedurer for inddragelse af kollegaer og samarbejdspartnere

Tæt samarbejde med frontpersonalet er afgørende for kvalificering af underretninger og støtte til barnet, men kræver øget viden og redskaber hos frontpersonalet

Kommunerne har et godt samarbejde med politiet, men det udfordres af lange ventetider og uenigheder i den faglige vurdering af alvorsgrad

Børne- og ungeråd giverne har et værdsat samarbejde med børnehusene, der bidrager til kvalificering af sager, dog er involveringen af børnehusene svingende

Børne- og ungeråd giverne har begrænset kendskab til det kommunale beredskab, der fylder mere blandt faglige og strategiske ledere. Beredskabet er omsat til arbejdsgangsbeskrivelser, som råd giverne kender

Anbefaling: Opkvalificer frontpersonale i skoler og dagtilbud og udarbejd praksisnære handleguides til dem om samtaler med børn om potentiel vold, udarbejdelse af gode underretninger og varetagelse af rollen som tryghedsperson eller bisidder for barnet

Anbefaling: Inddrag børnehuse oftere for at få sparring og øge kvaliteten af sagsforløbet og skab faste og entydige rammer for inddragelsen

Tema 3: Sagsmøder i børnehøjde

Det skyldes både, at der ofte er rådgiverskifte, og så tænker jeg også, at det kan skyldes det arbejdspress, som rådgiverne har. Når man har så mange ting hele tiden, og aldrig når det man skal. Så kan man godt blive lidt mentalt fraværende i børnesamtalerne. Samtalen kan godt blive lidt stiv. Hvor man måske faktisk ikke helt får dannet den kontakt til barnet, som man egentlig har ønsket

Børne- og ungerådgiver

Børne- og ungeråd giverne genkender børnenes fortællinger om sagsmøder, men oplever at rammerne udfordrer deres muligheder for det gode sagsforløb

Indledning

Tema 3 omhandler de møder, børne- og ungerådgiveren har med barnet i forbindelse med sagsforløbet. Temaet hedder 'sagsmøder i børnehøjde', da et overordnet fund i delanalyse 1 er, at børnene ofte oplever, at møderne netop ikke foregår i børnehøjde, hvilket fører til utryghed, tvivl og nervøsitet.

I temaet beskriver vi først, hvordan børne- og ungerådgiverne selv oplever møderne med børnene, og deres refleksioner over børnenes fortællinger. Herefter dykker vi ned i mere konkrete tematikker relateret til møderne, herunder relationsdannelsen, formidling af rettigheder, notatpligten, brug af samtaleredskaber, børnebrev og fysiske rammer.

Opmærksomhedspunkter

Selvom informanterne i vid udstrækning nikker genkendende til fundene baseret på delanalyse 1 af børnenes perspektiver, bør det nævnes, at mange allerede er opmærksomme på et eller flere af punkterne, som de forsøger at arbejde med. Vi oplever således en velvillighed fra kommunerne og deres ansatte til at agere på de forhold, der kan gøre samtalerne ubehagelige for barnet.

Lovgivning på området

I forbindelse med samtaler med barnet eller den unge angives det i §5 i barnets lov, at børn og unge har ret til løbende at blive inddraget inden der træffes beslutninger eller afgørelser om deres forhold. Barnet eller den unge kan dog i alle tilfælde afslå at udtale sig i den konkrete sag, hvis de ikke ønsker det, jf. delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 19. Hvis dette sker skal myndighederne tilvejebringe barnets eller den unges holdning på anden vis.

Det angives desuden i delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 17, at inddragelsen kan ske på andre måder end afholdelse af samtaler. Inddragelsen kan fx ske med alternative tilgange til kommunikation og skal tilrettelægges ud fra barnet eller den unges præmisser og holdninger, og skal ske med respekt for forskellighed.

I delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 18 fremgår det desuden, at afholdelse af samtalerne bør foregå i tryghedsskabende rammer, især når forældremyndighedsindehaveren ikke er til stede. Kommunen kan med fordel inddrage barnet eller den unge i valg af lokale.

I barnets lov fremhæves retten til bisidder desuden som centralt. Det fremgår af §6, at et barn eller en ung på ethvert tidspunkt af sagsbehandlingen har ret til at lade sig bistå af andre, og at kommunen har pligt til at oplyse herom forud for samtalen.

3.1 Rådgiverne genkender børnenes utryghed ved sagsmøder, men er udfordrede af deres rammer

I første delanalyse beskriver nogle børn, at sagsmøderne er en god oplevelse, hvor de kan fortælle om deres oplevelser og føler, at de voksne hjælper dem. Omvendt beskriver flere af børnene, at møderne ofte gør dem nervøse eller utilpasse. På selve møderne har flere børn oplevelser, der ikke har været rare for dem, fx at de voksne skynder sig gennem en tjekliste, eller at de bliver presset til at svare på spørgsmål uden helt at forstå, hvad de svarer på.

Børne- og ungerådgiverne genkender børnenes beskrivelser og påpeger desuden, at møderne ofte har et meget klart formål: børnene skal i tale og børne- og ungerådgiverne kan i deres iver glemme at tage hensyn til, om barnet føler sig tilpas. En rådgiver beskriver, hvordan hun nogle gange kan glemme at respektere barnets rettigheder, fordi hun er så fokuseret på at få barnet til at tale inden for den begrænsede mødetid. Dette stemmer overens med børnenes oplevelser af sagsmøder, der ikke altid føles som om de er til for barnets skyld. Denne udfordring er desuden dokumenteret i andre undersøgelser på området¹.

Børne- og ungerådgiverne gør deres bedste for at skabe børnevenlige rammer, men selvom de prøver, er det ofte svært fx at forklare svære begreber i børnesprog, afholde samtalerne i børnevenlige rammer, bruge tid på at etablere en tryk relation og give barnet medbestemmelse i processen. En børne- og ungerådgiver beskriver, at hun gør sit bedste for at forklare mødets formål og rammer, men påpeger, at *hvad børnene tænker, når de skal sove om aftenen, det ved jeg ikke*. Hun understreger, at det er afgørende at få mere viden om, hvordan man skaber nænsomme sagsmøder, så møderne ikke bliver et *overgreb i sig selv*.

En udfordring ved at skabe en god relation til barnet og tryk under sagsmødet er, at der ofte skal handles hurtigt i sager, der omhandler

vold, hvilket gør det svært for børne- og ungerådgiveren at forberede barnet på mødet.

Sagspresset og travlhed beskrives desuden af flere rådgivere også som en udfordring i forhold til at afholde børnevenlige sagsmøder. Flere rådgivere føler sig mentalt presset og mangler overskud, hvilket betyder, at de ikke altid formår at fokusere på barnet og skabe den gode relation, men i stedet *kører på rutinen*.

”

Jeg har et formål [til møderne], og jeg vil gerne have børnene til at tale, fordi ellers kan jeg ikke hjælpe dem. Jeg tror tit, at man glemmer alt det andet. Hensynet til, om børnene synes, det er hyggeligt. Er det okay? Vil du gerne tegne imens? Jeg kan sagtens genkende, at jeg ikke får oplyst børnene om, at de ikke behøver at svare på spørgsmål. Og selvom jeg måske nogle gange siger det, så får jeg ikke respekteret det. Nogle gange har jeg bare slet ikke det mentale overskud til at være der for barnet, og så kører jeg på rutinen og glemmer alt det andet

Børne- og ungerådgiver

1. Afsnit 4.2.1 i 'Analyse af kommunernes praksis på overgrebsområdet', Deloitte (2019)

3.2 Børnenes tryghed under sagsmøder er afgørende for et vellykket sagsforløb

Når børnene beskriver oplevelser med deres børne- og ungerådgivere, er deres minder ofte præget af forvirring og usikkerhed. Kun få af børnene husker eller kender rådgiverens navn eller rolle i deres sag. For flere børn har den manglende relation konsekvenser for deres mod til at åbne op og samarbejde med kommunen, og i yderste konsekvens kan det hindre børnene i at sige det, de gerne vil og få den rette hjælp.

På tværs af interviewene er børne- og ungerådgiverne bevidste om, at relationen mellem dem og barnet har betydning for, hvad barnet vælger at fortælle. Flere rådgivere beskriver, at de i en ideel verden med uanede ressourcer ville bruge det første møde på at lære barnet at kende og generelt have et større fokus på relationsdannelsen, da de oplever, at dette er afgørende for relationen og sagsforløbet.

De faglige ledere beskriver i tråd hermed, at det kan være svært at få skabt en tryk relation til børnene, fordi rådgivernes rolle er bundet op på lovgivning og "skal-opgaver", så selvom de prøver at tage hensyn til det enkelte barn, så kan det være svært, fordi deres professionelle rolle også har andre hensyn.

Netop fordi det kan være udfordrende at skabe en tryk relation til barnet i den begrænsede mødetid, understreger flere vigtigheden af, at børnenes tryghedspersoner eller bisiddere, som fx en pædagog eller lærer, er til stede under møderne, fordi de ofte er afgørende for, at barnet føler sig trygt under møderne. En børne- og ungerådgiver forklarer fx, at mange børn søger hen til deres tryghedspersoner eller bisiddere, når møderne bliver for overvældende. En faglig leder fremhæver desuden vigtigheden af, at børnene har en bisidder eller tryghedsperson med, som de kan tale med før, under og efter møderne, når der opstår tvivl, usikkerhed eller spørgsmål til sagen.

Nogle rådgivere efterspørger, at bisidderne får en endnu større rolle i børnenes sagsforløb, fordi de kan være et afgørende bindeled mellem barnet og rådgiveren. Fx kender bisidderne ofte barnets adfærd, trivsel og udtryksformer bedre end rådgiverne, og det er ofte dem, børnene har fortalt deres oplevelser til. På denne måde kan bisidderne understøtte, at børnene føler sig mere trygge og får fortalt deres oplevelser til rådgiveren.

”

Hvilken betydning kan det have for sagsforløbet, hvis relationen mellem barnet og rådgiveren ikke er tryk?

IP: Det betyder helt klart, at barnet ikke får sagt de ting, det gerne vil sige, fordi det ikke er tryk

Børne- og ungerådgiver

”

Man kunne godt gøre mere ud af bisiddere – både ved at have dem med oftere, men også ved at forklare dem, hvad deres rolle er. Det handler ikke kun om det enkelte møde, men også om tiden op til og bagefter, samt hvad man kan gøre i den situation

Børne- og ungerådgiver

3.3 Det er ofte en udfordring at formidle børnenes rettigheder i et sprog, de forstår

En anden problematik, som mange børn oplever til deres sagsmøder er, at de ikke oplever at få forklaret deres rettigheder før, under eller efter sagsmøderne, hvilket betyder, at de ofte ikke er klar over deres rettigheder, såsom retten til en bisidder under børnesamtaler, retten til ikke at svare på nærgående spørgsmål eller retten til at stoppe samtalen, hvis den føles grænseoverskridende. Dette kan have negativ betydning for barnets oplevelse af tryghed og indflydelse i deres sagsmøder og -forløb.

Flere børne- og ungerådgivere genkender, at de ikke får formidlet barnets rettigheder i tilstrækkelig grad, fordi der ofte er meget andet, der fylder på møderne. Børne- og ungerådgiverne udtrykker, at det er svært at forklare børnene deres rettigheder på en måde, så børnene forstår dem, hvilket kan føre til, at de kommer til at springe dem over eller kommer til at forklare rettighederne i et uhensigtsmæssigt 'voksensprog'.

Begge dele kan føre til, at børnene sidder til sagsmøder uden at være bevidst om deres rettigheder, hvilket kan føre til mistvivl og utryghed både før, under og efter møderne.

På tværs af interviewene er børne- og ungerådgiverne enige om, at det er vigtigt at oplyse børnene om deres rettigheder, og flere børne- og ungerådgivere ønsker konkrete redskaber, der kan styrke deres formidling af rettighederne til børnene. Her nævnes fx videoer eller informationsark. Andre rådgivere nævner også, at de ville ønske, der i højere grad sad bisiddere med til møderne for bedre at sikre barnets rettigheder.

”

Hele den her verden er i et voksensprog. Vi har ikke sproget for det på børneniveau. Vi skal have et børnesprog for at kunne komme videre. Hvordan kan man forklare det på børneniveau? Det er et nyt sprog, som vi ikke har

Børne- og ungerådgiver

”

Det er ikke altid, at rettigheder formidles godt nok. Der kunne man godt bruge en skabelon med de her basisting, man skal komme ind på i en børnesamtale, fx ret til bisidder. Så man ligesom har sagt det til at starte med. Det er et stort issue at få klædt børnene godt nok på til samtalen. Tiden er en udfordring. Jeg bliver mere og mere klædt på til at tale i børnehøjde, men tiden, til fx at forberede os til møderne, er et problem

Børne- og ungerådgiver

3.4 Notatpligten er en barriere for at rådgiveren er nærværende over for barnet under møderne

Flere børn oplever, at børne- og ungerådgiverne er fraværende til sagsmøder, fordi de fx kigger i deres computer, skriver noter eller stiller spørgsmål til dem, som om de skynder sig gennem en 'tjekliste'. Børne- og ungerådgiverne peger selv på, at en forklaring på børnenes oplevelser kan være deres notatpligt, som de udtrykker kan være uhensigtsmæssig i forhold til at skabe en god relation til, og være nærværende over for, barnet.

En børne- og ungerådgiver beskriver fx, at hun ville ønske, at hun kunne optage mødet og skrive noter efterfølgende, fordi det forstyrrer kontakten mellem hende og barnet. Flere børne- og ungerådgivere vælger desuden at tage noter i hånden fremfor at bruge computer, da computeren kan skabe en afstand mellem rådgiveren og barnet og signalere noget uhensigtsmæssigt til barnet. Andre rådgivere forklarer børnene, hvad de skriver ned, hvorfor det er nødvendigt, og sikrer sig løbende, at de har forstået barnet rigtigt. På den måde forsøger flere af børne- og ungerådgiverne at balancere fokusset på både barnet og noterne under møderne.

Medarbejdere i en kommune har ligeledes god erfaring med, at der er to børne- og ungerådgivere til hver samtale, så der er én, der tager noter, mens den anden kan fokusere mere på samtalen og relationen med barnet. I delanalyse 1 beskriver nogle børn, at det kan være *voldsomt* og *ubehagelig situation*, når der er to børne- og ungerådgivere med til møderne. Det er derfor vigtigt, at der tages hensyn til, at barnet ikke føler sig i undertal og bliver utryk, hvis der er to rådgivere til møderne. Der bør derfor være en aftalt og italesat rollefordeling, hvor den ene rådgiver fx sidder lidt i baggrunden eller skriver noter, mens den anden er nærværende over for barnet i samtalen.

”

Jeg bruger ikke computeren, når jeg skriver notater til en børnesamtale. Der har jeg mit hæfte. Jeg er meget opmærksom på, at barnet kommer med. Jeg får lige bekræftet, at jeg hørte lige præcis det her, som barnet sagde. Og jeg fortæller, hvorfor jeg skriver. Det gør jeg altid

Børne- og ungerådgiver

”

Vi er ofte to af sted, fordi det er meget komplekst. Én, der kan være nærværende, og en, der kan skrive ned. Hvis der er spørgsmål, som den ene rådgiver ikke får spurgt ind til, kan den anden træde til. Det er altid rart at have en ekstra person med i disse sager

Børne- og ungerådgiver

3.5 Samtaleredskaber, rekvisitter og fokus på relationsdannelse styrker samtalen med børnene

Udover at de fysiske lokaler har betydning for barnets tryghed under møderne, oplever børnene, at samtaleredskaber og rekvisitter som legetøj, tegninger, bolde, talekort osv. kan hjælpe dem med at udtrykke sig, når det kan være svært at sætte ord på behov og følelser.

Flere børne- og ungerådgivere beskriver, at de ofte anvender forskellige samtaleredskaber for at styrke samtalen med børnene, fx de tre huse eller følelseskort, men det kan også være legetøj, computerspil, fodbold eller at lade barnet tegne. En rådgiver forklarer, at hun får meget mere ud af møder, hvor hun laver noget hyggeligt med børnene, fx te-selskab eller computerspil, men at det ofte er en udfordring grundet manglende tid. I forlængelse heraf er der flere børne- og ungerådgivere, der peger på, at det er vigtigt at få en god kontakt med barnet for at sikre dets 'reelle inddragelse', og at det derfor er vigtigt at få barnet til at sætte ord på sine oplevelser, men at det kan være en udfordring.

På tværs af interviewene nævner børne- og ungerådgiverne flere faktorer som manglende ressourcer, overskud og forberedelsestid, der gør det svært at skabe tilstrækkelig relationsdannelse og børnevenlige rammer under møderne. Fordi en god samtale kræver forberedelse, og rådgiverne oplever, at de ikke har denne ekstra tid til forberedelse, udtrykker flere, at konkrete redskaber og værktøjer kunne være gavnlige til at skabe mere børnevenlige rammer under møderne.

Her nævner børne- og ungerådgiverne og de faglige ledere en række hjælpemidler, herunder visuelle redskaber, tidslinjer, legetøj og børnebrev. Flere redskaber som disse kan styrke barnets oplevelse af sagsmøder og forhåbentlig reducere utryghed og usikkerhed ved at give børnene en bedre forståelse af, hvad der skal ske under mødet. Ved at kende de voksne, de skal tale med, og være bekendt med mødets formål, kan børnene føle sig mere forberedte og trygge både før og under mødet.

”

Jeg kunne godt tænke mig nogle redskaber, fordi de her samtaler [om vold] er så specifikke. Jeg kunne godt tænke mig noget visualiseringsværktøj. Noget mere sikring i at få det hele med

Børne- og ungerådgiver

”

Vi har drøftet, hvordan barnet kan inddrages ift. hvordan vi kan skrive på andre måder, breve og notater, så de kan læses op for barnet. Det er nogle af de greb, vi har i støbeskeen

Faglig leder

3.5.1 Børnebreve, der beskriver møders formål og rammer, kan forberede børnene bedre til møder

Flere børn oplever at de ikke kender baggrunden for eller formålet med de enkelte møder, de deltager i. Børnene beskriver, at dette kan føre til, at de bliver i tvivl om, hvad mødet skal bruges til og hvilke konsekvenser deres udtalelser kan få på længere sigt. Derudover mangler børnene ofte basal viden om mødets rammer, fx hvor længe mødet varer, og hvem de skal tale med.

For at styrke barnets forståelse af sagsmøderne har en af kommunerne en skabelon til sagsmøder, hvori barnet kan læse om, hvem rådgiveren er, hvad de skal til mødet osv. En børne- og ungerådgiver beskriver desuden, at hun har positive erfaringer med at skrive breve til børnene før møderne. Brevene indeholder både konkret information, fx længden på samtalen og navnet på rådgiveren, men det også er en måde at inddrage barnet på, fordi det giver barnet mulighed for at forberede sig på mødet, og det der skal ske.

På tværs af interviewene med børne- og ungerådgiverne er der stor enighed om, at det ville være ideelt at forberede børnene bedre på møderne. Flere rådgivere oplever dog, at det er en udfordring, og efterspørger konkrete redskaber til at styrke børnenes forståelse af sagsforløbet, fx brevskabeloner, der kan sendes ud til børnene før og efter møder – og dermed give børnene en status i sagen, en forståelse af de enkelte møder, en børnevenlig beskrivelse af deres rettigheder mv.

Alt i alt kunne et øget fokus og flere redskaber til børne- og ungerådgiverne gøre sagsmøderne mere børnevenlige, styrke børnenes udtryksmuligheder og dermed forbedre det vidensgrundlag, som rådgiverne træffer deres beslutninger på baggrund af.

”

Vi er ikke altid gode til kommunikation og rammesætning i børnehøjde, og det er vigtigt, at der kommer fokus på det. Vi har en skabelon med tegninger til "hvem er jeg" og "hvad skal vi", som vi burde bruge noget mere. Jeg har også skrevet et brev til et barn, der boede hos en plejefamilie, og det fungerede rigtig godt. Jeg tænker også, at børnene har brug for at vide, hvor lang tid samtalen tager. Brevet er også en måde at inddrage barnet på, fordi det giver lidt tid til at forberede sig

Børne- og ungerådgiver

3.5.2 Flere efterspørger mere uddannelse i at tale med børn i sårbare situationer

Udover de fysiske rammer og samtale-redskaber er der flere børne- og ungerådgivere, der efterspørger mere viden om, hvordan man kommunikerer hensigtsmæssigt med børn i sårbare situationer.

Børne- og ungerådgivere og faglige ledere peger selv på, at børnefaglige kurser med fokus på kommunikation med og forståelse af barnet også kunne styrke barnets tryghed og inddragelse i sagsforløbene, fordi rådgiverne bliver bedre fagligt klædt på til samtalerne. En børne- og ungerådgiver nævner fx, at de medarbejdere hos politiet, der videoafhører børnene, har uddannelse i at tale med børn og aflæse deres signaler. Hun efterspørger, at børne- og ungerådgiverne får lignende uddannelse, og dermed flere værktøjer og bedre forudsætninger for at tale med og forstå børnene.

Nogle børne- og ungerådgivere peger på, at særligt børnenes nonverbale signaler kan være svære at aflæse, og at det kan være en udfordring i de tilfælde, hvor barnet har svært ved at sætte ord på sine oplevelser. Udfordringen bliver tilmed større, fordi rådgiverne oplever, at det verbale tillægges langt større betydning i sagerne end det nonverbale, og derfor er det afgørende at få styrket netop dette i samtalerne med børnene. Derudover kan det være udfordrende at tale med de mindste børn, fordi de kan mangle sprog for deres oplevelser.

En faglig leder ønsker konkret flere børnefaglige kurser og beskriver, at det *"kan sikre, at rådgiverne får en større værktøjskasse og udvikler deres samtalemuligheder"*. Således er der flere der peger på, at mere uddannelse i at tale med børn og flere redskaber til at skabe den gode samtale, kunne styrke børnenes sagsforløb.

”

Der er en tendens til, at vi hjælper de børn, der fortæller noget. Men vi ved godt, at mange børn ikke siger noget, og der kan vi godt lave et kommunalt svigt. Det tror jeg, vi har gjort mange gange. Her mangler vi viden om, hvad vi skal være opmærksomme på udover det verbale. Dem, der videoafhører, får en uddannelse, og det synes jeg også godt, at vi kunne bruge. Primært det med at kunne aflæse det non-verbale og kunne lave en samtale som dem, der videoafhører

Børne- og ungerådgiver

3.5.3 Erfaring i at tale med og forstå børn er en vigtig del af at skabe trygge sagsmøder

Formel uddannelse i at tale med børn kan dog ikke stå alene, men kræver også øvelse og erfaring i at tale med børn, hvilket er vigtig for at kunne afholde gode børnesamtaler, hvor man får skabt en tryk ramme for barnet og dermed får mulighed for at indhente de nødvendige oplysninger om sagen.

Nogle børne- og ungerådgivere øver sig på deres egne børn, hvis de fx skal teste nogle formuleringer af. Andre rådgivere øver sig ved at sidde med til sidemandsoplæring hos mere erfarne kollegaer til børnesamtaler. I den forbindelse italesætter flere ledere også, at de ofte tildeler de mest komplekse eller grove sager til erfarne medarbejdere, som har mere træning i at tale med børn i en sårbar situation og om svære forhold.

Det kræver således både uddannelse og øvelse i at tale med børn, at klæde børne- og ungerådgiverne bedst muligt på til at holde det gode sagsmøde i børnehøjde.

”

Jeg gad ikke den der samtale længere. Jeg følte, det var lidt voldsomt, at der sad to personer. Begge voksne. Jeg tror bare, jeg syntes, det var ubehageligt.

Det var en ubehagelig situation. Og så ville jeg bare ikke længere. Så sagde jeg stop. Og så blev der ikke lyttet. Det gjorde, at jeg sådan fik det dårligt, og begyndte at græde

Samira, 13 år

”

Det er vores koordinator, der fordeler sagerne, og der er opmærksomhed på at nye er sekundær på (volds)sagerne.

Børne- og ungerådgiver

”

Jeg har en kollega, der havde en voldssag på sin første arbejdsdag, men det er bedre hvis man har erfaring med at tale med børn.

Børne- og ungerådgiver

3.6 De fysiske rammer er sjældent velegnede til børn, og det påvirker deres tryghed

Udover mødets formål og rammer, og relationen mellem barnet og børne- og ungerådgiveren, er de fysiske rammer også betydningsfulde for barnets oplevelse af sagsmøder. Børnene beskriver, at rum hvor der er 'noget' at kigge på (malerier, plakater, pynt, kunst), planter, farver på væggene, er med til at gøre dem mere tilpasse under møderne.

Flere børn husker dog ofte mødelokalerne som kolde, grå og nogle, der ikke var rare at være i. Mange rådgivere er enige i, at de sjældent afholder sagsmøder i velegnede børnevenlige lokaler, men at mange af samtalerne derimod ofte afholdes i formelle mødelokaler eller kontorer på børnenes institutioner.

Et par børne- og ungerådgivere beskriver, at de forsøger at afholde samtaler hjemme hos barnet selv eller fx spørger barnet, om det hellere vil gå en tur under mødet for at gøre de fysiske rammer mere behagelige. De børne- og ungerådgivere, der har erfaring med det, oplever, at det har en positiv betydning for mødet, at barnet selv har haft indflydelse på de fysiske rammer og dermed er mere trygt. Andre rådgivere oplever, at de ikke har denne mulighed, da det ressourcemæssigt ikke kan lade sig gøre, at de bruger for meget tid på et enkelt møde eller på transport frem og tilbage.

I en af kommunerne har de et særligt rum, som er indrettet til børnesamtaler, men deres medarbejdere erkender, at deres møder ofte holdes i almindelige kontorlokaler. Det gælder særligt ved første samtale, der ofte holdes på fx skolen eller i dagtilbuddet, hvor man må bruge de lokaler, man får stillet til rådighed.

Børne- og ungerådgiverne kunne med fordel medbringe samtaleredskaber på møder, der afholdes på andre lokationer. Dette kunne fx inkludere legetøj, forklaringer af rettigheder samt børnevenlige beskrivelser af mødets formål og rammer, som dermed kunne understøtte relationsdannelsen til barnet og dets tryghed uanset mødets lokation.

Således betyder både praktiske hensyn og ressourcer, at sagsmøderne ofte afholdes i voksenlokaler, selvom børne- og ungerådgiverne er bevidste om, at det påvirker barnets tryghed.

Mere fokus på at afholde samtaler i børnevenlige lokaler samt samtaleredskaber kunne være måder, hvorpå flere børn ville føle sig mere tilpasse og trygge under møderne.

”

De fysiske rammer er bare virkelig op ad bakke. Vi kører ud på skolerne og tager samtalerne. Og så bliver det et kontor eller et rum på skolen. Det er jo en virkelig svær samtale at tale om vold: "Hej, nu skal du lige fortælle mig, hvad du har været udsat for, og så går jeg igen." I et koldt, kedeligt lokale

Børne- og ungerådgiver

3.7 En god afslutningen på mødet skal sikre tryghed for barnet, men det sker for sjældent

En anden problematik, som flere børn oplever, er manglende klarhed om, hvad der skal ske efter sagsmøder samt hvilken information fra mødet, børne- og ungerådgiverne tager med videre i sagsforløbet. Denne problematik anerkender rådgiverne og understreger, at gode afslutninger og opfølgning på møder er en væsentlig del af at skabe tryghed og kontinuitet for barnet i sagsforløbet.

Børne- og ungerådgiverne beskriver, at de så vidt muligt prøver at orientere barnet om, hvornår de ses igen, og hvad processen er efter mødet, men de er også opmærksomme på, at de ikke altid får afsluttet møderne 'ordentligt', hvilket de ofte begrundes med manglende tid eller konkret viden om det videre sagsforløb.

En børne- og ungerådgiver udtrykker, at det ikke altid er muligt at give børnene tilstrækkelig information og sikkerhed fordi hun *reelt ikke selv ved, hvad næste skridt er*, men hun understreger, at det i sådanne tilfælde er afgørende at fortælle barnet de oplysninger man har, fx at man skal snakke med dets forældre og politiet.

”

Børnene skal vide, hvad der sker fx "det her er næste gang vi skal tale sammen". Det er også vigtigt at spørge børnene, når man går ud af rummet: "Har du brug for noget fra mig? Har du brug for, at vi laver en aftale?" osv.

Børne- og ungerådgiver

En anden børne- og ungerådgiver beskriver, at det kan være svært at lave gode afslutninger på møder, og hun oplever at hun *ikke altid har mulighed for at følge op på det 100 pct., og det efterlader nogle børn tilbage med en følelse af, at de ikke er blevet hørt og set fordi de jo faktisk fortæller noget alvorligt*. I praksis kan informative og gode afslutninger på møder altså være svære at efterleve.

Flere børne- og ungerådgivere nævner, at visuelle tidslinjer, faste aftaler eller andre redskaber med fordel kunne være en del af at skabe bedre afrundinger på møder og større klarhed om næste skridt i sagen til barnets bedste.

”

Det er afgørende, at man overholder aftaler med børnene og laver flere aftaler, så de er klar over, hvad der sker i maskinrummet. Det er vigtigt, at sagsbehandleren fx fortæller, hvad de har skrevet ned, osv., at de inddrager og deler. Børnene kan tåle meget, for alt andet er meget værre - at de ikke ved, hvad der sker

Faglig leder

Opsamling: Sagsmøder i børnehøjde

Selvom en god relation til barnet er afgørende for et vellykket sagsforløb, er det svært at opnå, fordi børne- og ungerådsgiverne har begrænset tid med barnet

Børne- og ungerådsgiverne oplever, at det ofte er en udfordring at formidle møders formål, rammer og barnets rettigheder i et sprog, barnet forstår

Børne- og ungerådsgiverne ønsker sig mere uddannelse i at samtale med børn om disse svære emner

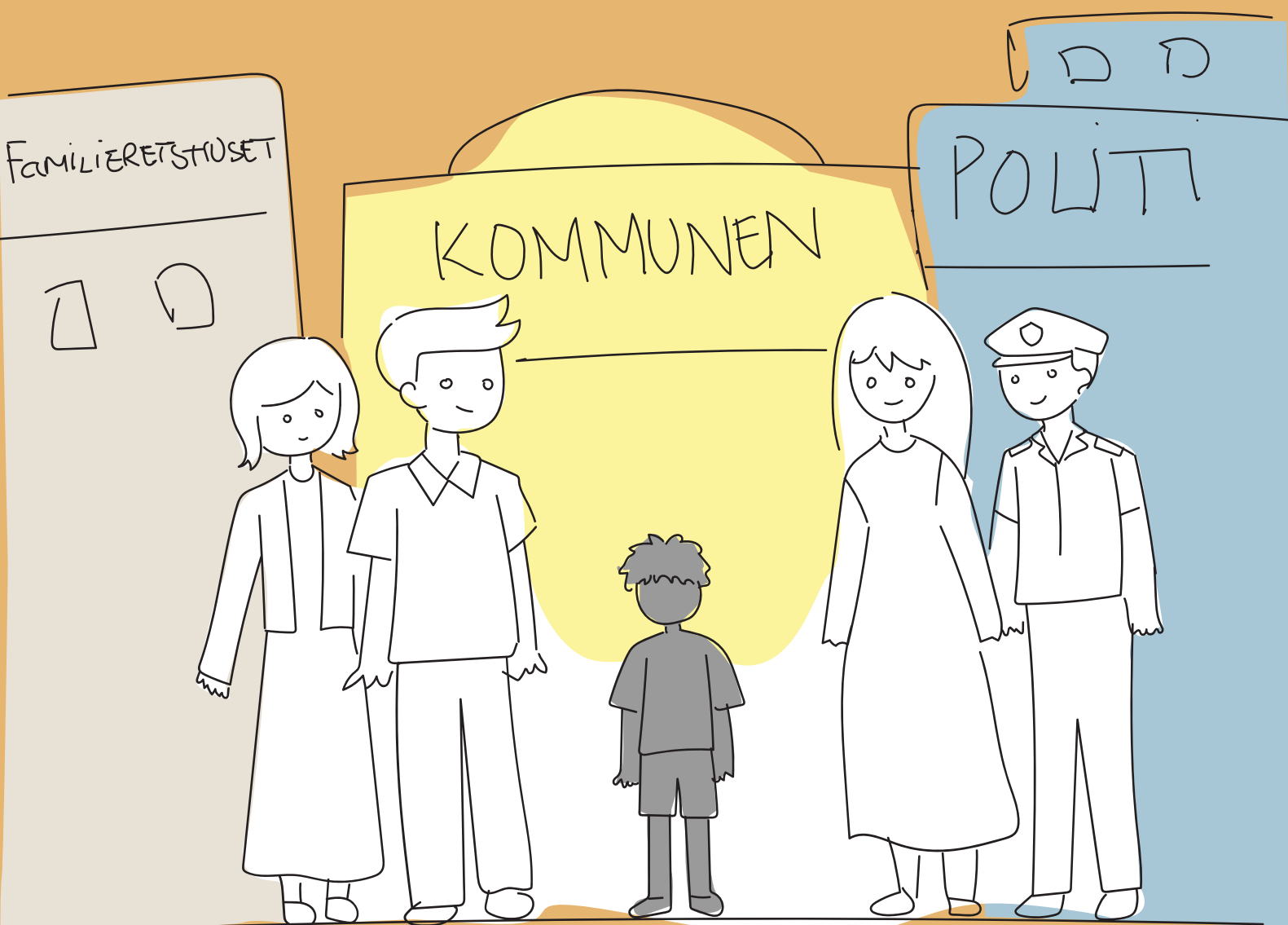
Notatpligten kan være en barriere for at børne- og ungerådsgiveren er nærværende over for barnet under møderne

En god afslutning på møderne skal sikre tryghed for barnet, men det sker sjældent i praksis

Anbefaling: Uddan børne- og ungerådsgiverne grundigere i, hvordan man holder den gode samtale med et barn i en sårbar position, og hvordan en sådan samtale opleves fra barnets perspektiv

Anbefaling: Benyt samtaleredskaber, fx legetøj, børnevenlig beskrivelse af mødets formål, rettigheder forklaret i børnehøjde mm., for at styrke barnets tryghed, uanset hvor mødet holdes

Tema 4: Et helt sagsforløb

Det er værre for børnene ikke at vide, hvad der skal ske. Så jeg bruger meget tid på at fortælle dem, hvad det næste skridt er. Hvornår skal jeg ringe? Hvad er det, der sker næste gang? Så fortæller jeg dem: "På torsdag skal jeg snakke med din mor." "På fredag skal jeg tale med din far." Vil du gerne have, at jeg ringer til dig før eller efter? Børnene kan godt få ro i maven, når de ved, hvad det er for nogle skridt, der er. Jeg tror, det er vigtigt for børnene, at de ved det

Mange børne- og ungerådgivere mangler de nødvendige redskaber til at skabe overblik for børnene i deres sagsforløb, hvilket ydermere er udfordret af rådgiverskift og lange ventetider i systemet

Indledning

Tema 4 handler om sagsforløbet som et samlet forløb. Temaet er medtaget, da delanalyse 1 viser, at ventetider, medarbejderudskiftning og manglende information mellem og om møderne giver barnet en fornemmelse af at blive 'glemt' eller gøre sagsforløbet uhensigtsmæssigt. Først ser vi på børne- og ungerådgivernes mulighed for at sikre en bedre samlet oplevelse for barnet i forløbet og til sidst på, hvordan ventetider spiller ind på forløbet, og hvilke støttende indsatser, der iværksættes.

Opmærksomhedspunkter

Som tidligere beskrevet er der visse dele af dette tema, der i højere grad skyldes nogle strukturelle problematikker, der må kigges på i andet regi end dette projekt. Formålet med dette kapitel er at belyse, hvorledes disse problematikker har indflydelse på børnenes sagsforløb, samt hvilke muligheder børne- og ungerådgiverne muligvis kan have for at sikre en bedre håndtering af sagen indenfor disse rammer, end det er tilfældet i dag.

Lovgivning på området

I barnets lov § 8, stk. 3 angives det, at det skal overvejes, hvordan der kan ske en systematisk inddragelse af barnet eller den unge. Desuden skal der jf. barnets lov § 15 udarbejdes en sammenhængende børnepolitik, som har til formål at sikre sammenhængen mellem det generelle og forebyggende arbejde og den målrettede indsats for børn og unge med behov for særlig støtte. Dette indebærer bl.a. at den indsats, der iværksættes i fx dagtilbud eller skole skal tænkes sammen med den målrettede indsats, der vil være nødvendig for børn og unge, der vil have behov for særlig støtte, jf. delvejledning 1 af 6 til barnets lov, pkt. 65.

I barnets lov er færre skift og kontinuitet et centralt fokuspunkt, hvilket også kan være med til at sikre en oplevelse af sammenhæng i sagsforløbet, da det bl.a. indebærer færrest mulige fagprofessionelle omkring barnet eller den unge, jf. § 8, stk. 2. Derudover kan bestemmelsen om, at dele af sagsbehandlingen skal se ved deltagelse af to børne- og ungerådgivere, jf. § 21, stk. 5, også være med til at sikre, at barnet eller den unge oplever færre skift, samt at overleveringen mellem rådgivere kan lettes.

I barnets lov fastsættes det også, at barnet eller den unge skal inddrages løbende, jf. § 5, stk. 3, hvilket muliggør, at sagsforløbet kan fremstå mindre fragmenteret, da forløbet bedre kan tilpasses det enkelte barn eller den unge og de individuelle behov. Et andet centralt fokusområde i barnets lov er større fleksibilitet i sagsforløbet, hvilket udmøntes ved justerede proceskrav – fx for opfølgning, som skal ske løbende frem for på fastsatte tidspunkter, jf. § 95.

4.1 Børne- og ungeråd giverne har svært ved at skabe sammenhæng for børnene i deres forløb

Ser man på sagsforløbet i sin helhed, er børnenes oplevelser ofte præget af manglende overblik og sammenhæng. Børnene er ofte ikke klar over, hvad der er næste skridt i deres sag, hvilke voksne der har ansvaret for at hjælpe dem, eller hvem de skal til møder med og hvornår. Den manglende information og det manglende overblik skaber utryghed og usikkerhed hos børnene og kan føre til mistro i sagsforløbet.

Når børne- og ungeråd giverne præsenteres for børnenes oplevelser af usammenhængende sagsforløb, er de enige i, at det er en udfordring, som de ofte møder. Børne- og ungeråd giverne gør deres bedste for at kortlægge sagsforløbet for børnene og forklare dem tydeligt, hvad forskellige ting handler om ud fra de rammer, de arbejder indenfor. Det er dog ikke altid, at børnene forstår sagens forløb eller kan huske forklaringen, når de træder ud af mødet, fordi de ofte har været nervøse eller utrygge og dermed ikke har hørt alle detaljer.

Jf. afsnit 3.7 er en god afrunding på møderne noget, der kan bidrage til at børnene får en bedre forståelse af sammenhæng i deres sagsforløb, men dette kan i praksis være udfordrende for børne- og ungeråd giverne. Flere rådgivere giver deres telefonnumre til børnene, så de kan kontaktes i tilfælde af spørgsmål eller behov for støtte, men rådgivere oplever, at kun de færreste børn benytter sig af denne mulighed.

En børne- og ungeråd giver beskriver desuden, at man bliver *meget handlingsorienteret, når man taler med børnene og dermed kan glemme at informere børnene ordentligt og give gode tilbagemeldinger*. Nogle rådgivere peger også på et misforstået hensyn, der handler om at ville beskytte og skærme barnet for information, men at dette er gammeldags og uhensigtsmæssigt, fordi det er den virkelighed barnet er og lever i, og at børnene har ret til at blive informeret tilpasset deres alder og kognitive udvikling.

Børne- og ungeråd giverne er enige om, at det er essentielt for barnets tryghed og trivsel at opleve sammenhæng i deres sagsforløb. De påpeger dog, at det kan være udfordrende at opnå. Flere børne- og ungeråd giverne beskriver, at visuelle redskaber kunne være nyttige til bedre at forklare barnet de forskellige trin i sagsprocessen. Et sådant redskab kunne barnet desuden tage med hjem og bruge til at genopfriske og huske sagens forløb.

”

Børnene oplever, at der kommer en fremmed og skal tale om de ting, der er ubehagelige. Hvad skal de nu? Hvad gør de nu? Hvad med mor og far? Og nu har jeg ondt i maven, fordi jeg fik sagt det her. Så husk hele tiden at have en dialog med barnet omkring, hvad der sker: Hvad gør vi nu? Hvornår ser vi hinanden igen? Hvem kan du tale med i mellemtiden? Jeg tror nogle gange, at vi glemmer at forklare, hvem vi er, og hvorfor vi er der

Børne- og ungeråd giver

4.2 Udskiftning i børne- og ungerådgiverne udfordrer det gode sagsforløb for barnet

Et andet forhold, der er tydeligt, når børnene fortæller om deres sagsforløb, er, at det kun er få af dem, der husker eller kender deres børne- og ungerådgivers navn eller rolle i deres sag. Nogle børn er endda usikre på, om de overhovedet har en fast rådgiver. Børnenes relation til deres børne- og ungerådgiver er derfor ofte præget af forvirring og usikkerhed og er typisk ikke en tryk relation, som de forbinder med hjælp og støtte i deres sag.

De fleste af børne- og ungerådgiverne kan godt forstå børnenes oplevelser, selvom de er ærgerlige over, at det er den oplevelse, mange børn har. Børne- og ungerådgiverne beskriver flere forskellige årsager til, at det er en udfordring at skabe gode relationer med børnene. For det første er en høj personaleomsætning blandt rådgiverne en kendt udfordring i kommunerne, hvilket fører til manglende kontinuitet i flere sager. En faglig leder peger på, at det dels er en udfordring for børnene, som møder mange forskellige børne- og ungerådgivere, men at det også er en udfordring for afdelingen, fordi akkumuleringen af viden og erfaring begrænses. Kommunen arbejder derfor strategisk på at fastholde rådgiverne og siger: *Hvis man ikke fastholder det fokus på personaleudskiftning, så gør vi ikke vores personale dygtige nok.*

I nogle kommuner er børne- og ungerådgiverne organiseret i forskellige teams i myndighedsafdelingen, hvilket kan betyde, at børnene automatisk skifter rådgiver flere gange i deres sagsforløb, når sagen overgår fra en fase til en anden og dermed flyttes til et nyt team. Denne organisering kan have andre fordele, men fra børnenes perspektiv kan det virke utrygt, at det ikke er den samme person, de møder gennem deres sag.

”

Det er et problem, at der sker sagsbehandlerskift [...] fx så laver man politiske ændringer i organisationen. Så skal vi lige ryste posen. Det er et kæmpe problem, fordi i vores arbejde er vi jo sindssygt afhængige af, at børnene gider at tale med os

Børne- og ungerådgiver

4.3 God journaliseringspraksis er vigtigt, da der ellers kan være meget "usagt" i overleveringen

Udover at rådgiverskift kan udfordre barnets tryghed i sagsforløbet, er det også noget, der kan udfordre børne- og ungerådgivernes arbejde, hvis de overtager sager, der ikke er velbeskrevet og dokumenteret. Børne- og ungerådgiverne påpeger, at når de skal overtage sager fra en kollega, er det altafgørende, at denne har haft god journaliseringspraksis, da der ellers kan være meget "usagt" i overleveringen af sagerne, og det kan gå ud over kvaliteten i sagsbehandlingen og i sidste ende påvirke den hjælp, man tilbyder barnet. En faglig leder understreger vigtigheden af, at rådgiverne *får det ned på skrift. At man kan se den røde tråd igennem sagen i form af faglige vurderinger*, så journalerne kan anvendes som et arbejdsredskab til at få indblik i vurderinger, som andre børne- og ungerådgivere har udarbejdet tidligere i sagsforløbet.

Set fra barnets perspektiv indgår disse pludselige og uforklarlige skift ofte i en verden, der i forvejen er præget af mange voksne, skift og kortvarige relationer. Således kunne man med fordel styrke arbejdet med rådgiverskift, så barnet får en tryk overlevering mellem børne- og ungerådgiverne. Derudover kunne et skærpet fokus på god journaliseringspraksis sandsynligvis mindske nogle af de udfordringer, der følger med de uundgåelige skift i rådgivere.

”

Der var en hel masse ting, der foregik, ikke? Så var der den ene voksen, og så den anden og den tredje. Man kunne ikke rigtig nå at føle sig tryk.

Denice, 16 år

”

Man har brug for at genbesøge de der arbejdsgangs-beskrivelser hver gang. Og så er det jo bare en god idé, fordi det ensretter vores arbejde. Ellers journaliserer vi højst sandsynligt på 20 forskellige måder, fordi vi er 20 forskellige medarbejdere. Så vil det fandme være svært at finde noget, ikke?

Børne- og ungerådgiver

”

Hvis der er noget, der kan misforstås, så er det skrift. Det står jo også frit til egen fortolkning, alt efter om det er mine øjne, der læser, eller min kollegas øjne, der læser

Børne- og ungerådgiver

4.4 Ventetider i systemet er uhensigtsmæssigt for børn, der har brug for hurtig hjælp og afklaring

Et tredje forhold, der har en negativ effekt på sagsforløbet, set fra barnets perspektiv, er ventetider i systemet.

Mange børn oplever lange ventetider i deres sagsforløb, både hos kommunen og andre instanser. Ventetid er en sårbar og yderst uhensigtsmæssig situation for børnene, uanset om ventetiden handler om en afgørelse eller afhøring hos politiet ¹.

Flere børne- og ungerådgivere kan genkende børnenes oplevelser og beskriver, at ventetider i kommunen udfordrer en hurtig afklaring og igangsætning af initiativer i børnenes sager. De langsommelige processer gør, at sagsforløbene trækker ud, og barnet efterlades i en utryk venteposition. Ventetiderne kan skyldes flere forskellige ting, fx medarbejderudskiftning, flaskehalse, ferie eller ventetid hos andre instanser. Ofte opleves det også, at der træffes beslutning i sagen, fx at der skal gives familiebehandling og psykologhjælp, men at der herefter er meget lang ventetid på, at en familiebehandler kan begynde arbejdet med familien, fordi der er travlhed og andre opgaver.

For børnene synes tiden at gå i stå, mens de venter på hjælp eller nervøst venter på at få afklaring på, hvad fremtiden bringer. Flere børne- og ungerådgivere fremhæver, at det er dybt problematisk med lang ventetid, fordi børnene ofte oplever, at de ikke får den hjælp, de har brug for. En rådgiver udtrykker fx *Når børn er kommet dertil, hvor de siger fra, så mener de det virkelig, og så skal de have hjælp med det samme*. Dermed kan ventetiden opleves som manglende støtte fra det system, der skal hjælpe og passe på børnene.

Flere børne- og ungerådgivere beskriver også, at ventetider hos politiet eller i børnehusene er en stor udfordring i nogle sager.

Ventetiden kan i nogle tilfælde betyde, at rådgiverne er nødt til at gribe ind fx ved at igangsætte en formandsbeslutning eller en akut anbringelse for at sikre barnet.

Konkret kan ventetiderne udfordre barnets sikkerhed i perioden, og det kan i værste fald have alvorlige konsekvenser for barnet.

”

Politiet er meget langsomme til at indkalde til afhøring, og det gør det virkelig svært at sikre børnene. Jeg havde en meget alvorlig voldssag, hvor politiet var 14 dage om at indkalde til afhøring. Barnet havde sagt noget med en kniv, osv. Politiet havde travlt og blev ved med at skyde afhøringen, og al den tid var barnet jo hjemme hos forældrene. Jeg endte med at tage en børnesamtale, og så blev det en formandsbeslutning. Det ansvar, der blev lagt på barnet, fordi jeg gjorde det på den måde, var virkelig uhensigtsmæssigt

Børne- og ungerådgiver

1. Rigsadvokatmeddelelsen (2022): "Videoafhøring af barnet/den unge skal gennemføres hurtigst muligt, og hvis det er praktisk muligt som udgangspunkt inden en uge fra anmeldelsen. Tidspunktet for videoafhøringen skal fastsættes under hensyntagen til, at barnet, bistandsadvokaten, bisidderen fra socialforvaltningen og forsvareren (samt eventuelt en tryghedsskabende person, en tolk eller en børnesagkyndig) kan være til stede."

4.4.1 En tredjedel af underretninger om overgreb fører til en støttende indsats inden for 30 dage

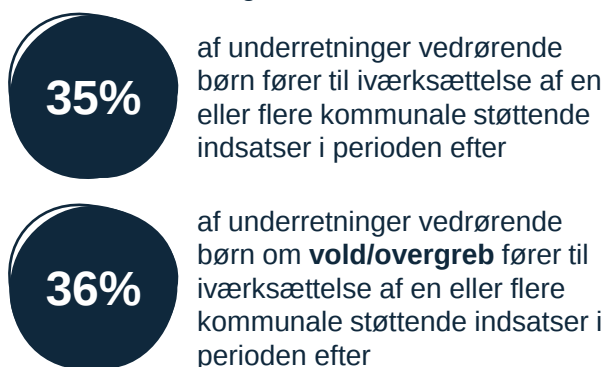
36 pct. af underretninger om overgreb mod børn (herunder seksuel, fysisk og psykisk vold) fører til iværksættelse af en eller flere kommunale støttende indsatser. Der er stor variation i, hvor lang tid børn, hvor der er underrettet om overgreb, skal vente fra at underretningen er indgivet til, at der iværksættes en støttende indsats.

For underretninger om overgreb gælder det i 44 pct. af tilfældene, at der iværksættes en støttende indsats inden for 59 dage. For underretninger om andre forhold gælder dette for 36 pct. af tilfældene. Tallene indikerer således, at der ofte hurtigere iværksættes støttende indsatser, når underretningerne handler om overgreb.

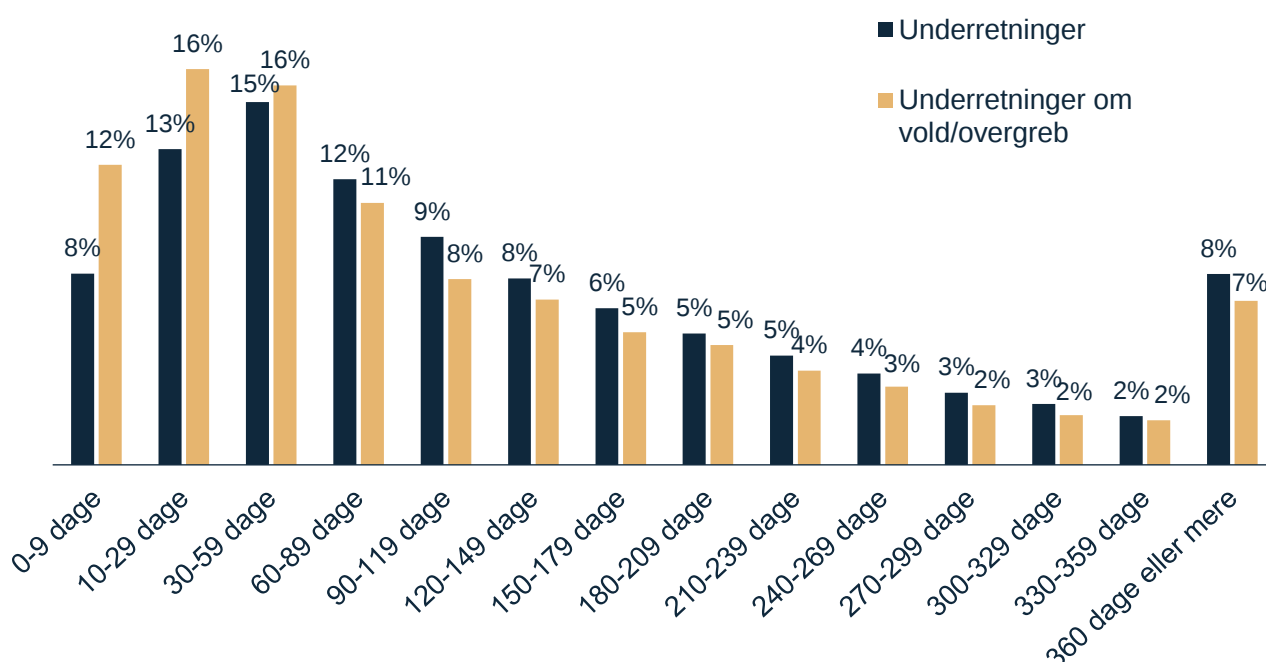
For 7 pct. af underretningerne om overgreb er ventetiden dog 360 dage eller mere, hvilket kan antages at være lang tid for børn, der sandsynligvis har et mere akut behov for hjælp og støtte.

Det er dog værd at bemærke, at den børnefaglige undersøgelse samt børnehusenes udredning og vurdering af behandlingsbehov kan tage op til flere måneder at gennemføre. Dette betyder, at nogle støtteformer, fx psykologbehandling, ofte først bliver iværksat efter de lovgivningsmæssige undersøgelser er gennemført og peger på støttebehovet hos barnet og familien.

Tallene i nedenstående figur dækker for både 2021 og 2022. Bemærk, at et barn godt kan være en del af en kommunal støttende indsats inden underretningen indberettes.

Figur 5: Hvor mange dage, der går fra at underretningen er indgivet til, at der iværksættes en kommunal støttende indsats i 2021 og 2022¹

1. Bemærk, at denne opgørelse kun indeholder de tilfælde, hvor der iværksættes en kommunal støttende indsats, efter at en underretning modtages vedrørende et barn. Det vigtigt at være opmærksom på, at et barn godt kan være en del af en kommunal støttende indsats, inden underretningen indberettes.

4.5 Familiebehandling er den mest anvendte støttende indsats ved underretninger om overgreb

Kommunerne har en lang række forskellige tiltag og støttemuligheder, de kan bringe i spil i sager, hvor der er tale om et overgreb mod et barn. Baseret på den kommunale sagsbehandling af underretningerne, vurderer kommuner, hvorvidt der skal iværksættes en kommunal støttende indsats og derefter hvilken form for støttende indsats, der vil være passende i den konkrete sag.

På tværs af 2021 og 2022 er 'familiebehandling eller lignende støtte' den mest hyppige støttende indsats, som 34 pct. tildeles. Derefter er 'konsulentbistand, herunder familierettede indsatser' 14 pct. og 'iværksættelse af anbringelse' 9 pct. de mest anvendte støttende indsatser i sager om overgreb.

De to mest anvendte støttende indsatser fokuserer således på at styrke barnets tryghed i eget hjem samt andre familierettede indsatser, mens iværksættelse af anbringelse sandsynligvis iværksættes i de tilfælde, hvor det ikke er muligt at sikre barnets trivsel og sikkerhed i eget hjem.

Der er således ikke en stor bredde og spredning i, hvilke støttende indsatser kommunerne tyer til. Som oftest er det kommunernes faglige vurdering, at ovenstående støttende indsatser vil være mest hensigtsmæssig.

Figur 6: Top 10 mest anvendte typer af kommunale støttende indsatser, der iværksættes efter, at en underretning om overgreb er modtaget i 2021 og 2022

Opsamling: Et helt sagsforløb

Tydelig kommunikation til barnet om deres sagsforløb er afgørende for deres tryghed, men børne- og ungerådgiverne mangler de nødvendige værktøjer til at skabe sammenhæng for barnet i deres sagsforløb

Rådgiverskift udfordrer et godt sagsforløb for barnet, og god journaliseringspraksis er afgørende. Uden dette kan der være meget "usagt" i overleveringen af sagerne

Ventetider i systemet udfordrer det gode sagsforløb, og kan give barnet en oplevelse af at blive 'glemt' eller være fastlåst i en situation, de ikke ønsker at være i

Anbefaling: Arbejd hen imod mest mulig kontinuitet i sagsforløbet, og forbered løbende på udskiftning i personale gennem ensartet og kvalificeret journaliseringspraksis og inddragelse af barnet

Ønsker til indsatsmodel

Forslagene til en indsatsmodel retter sig i mod flere niveauer og forskellige dele af processen

Projektet 'Børneliv uden vold' har til formål at udvikle og implementere en kommunal indsatsmodel, der sikrer, at de børn der udsættes for vold fra deres nærmeste får rettidig og højt kvalificeret hjælp.

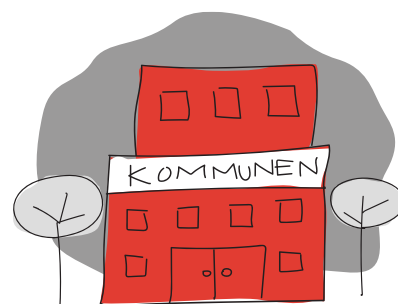
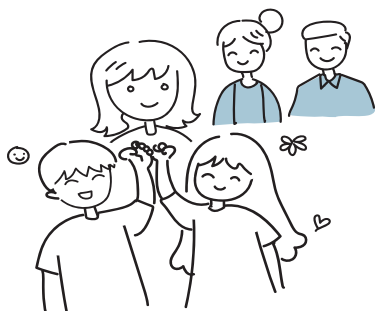
Som en del af denne delanalyse, der sætter fokus på kommunernes praksis, har børne- og ungerådsgiverne, de faglige og strategiske ledere bidraget med forslag og ønsker til, hvad en sådan indsatsmodel bør adressere og indeholde. Indsatsmodellen har i skrivende stund ikke en fast form, hvorfor forslagene fra det kommunale fagpersonale ligeledes er forskelligartede.

Ønskerne til indsatsmodellen adresserer grundlæggende de udfordringer, som fagpersonalet adresserer i løbet af rapporten. Der er derfor en tydelig sammenhæng mellem de indsigter rapportens første afsnit adresserer og de forslag, der præsenteres i dette afsnit.

De mange forslag til indsatsmodellen fra de kommunale fagpersoner falder primært i to overordnede kategorier:

1) Kompetenceudvikling af daglig praksis i relation til børnene, herunder børnefaglig efteruddannelse, kompetencer i at tale med børn, redskaber til gode børnesamtaler, børnebrevs mv.

2) Standardisering og optimering af procedurer og ressourceanvendelse, herunder ensretning af arbejdsgange og processer på tværs af kommuner, flere rådgiverressourcer, opkvalificering af fysiske rammer, gratis børnehuse, opkvalificering af frontpersonalet/bisiddere mv.

Forslag til indsatsmodel vedrørende opkvalificering af børnefaglige kompetencer og forbedring af sagsmøder

Den første kategori af forslag til en indsatsmodel har fokus på børnefaglig opkvalificering og værktøjer til sagsmøder.

Børnefaglig kompetenceudvikling

Mange fagpersoner udtrykker, at de gerne vil blive endnu dygtigere til at skabe en god relation til børnene og afholde trygge sagsmøder. Mange af forslagene til en indsatsmodel handler derfor om at styrke de børnefaglige kompetencer, fx ved at opnå mere specialiseret viden om målgruppen, at skabe de bedste rammer for børnene under sagsmøder, og viden om hvordan man styrker barnets perspektiv og oplevelser under møder og i sagsforløbet. Dette kunne desuden være specifik voldsfaglighed om børn, der styrker fagpersonernes kompetencer til at vurdere bekymringer og mistanke om vold i børnesamtalerne.

Uddannelse i at tale med børn

Andre fagpersoner efterspørger konkret uddannelse i at tale med børn, forstå barnets signaler og nonverbale adfærd samt i, hvordan de kan kvalificere deres formidling af begreber, afgørelser, mødets formål og rammer i børnehøjde.

Redskaber til børnesamtaler

Redskaber til børnesamtalerne, såsom samtaleredskaber og hjælp til at formidle rettigheder i et børnevenligt sprog, efterspørges ligeledes. Derudover en huskeliste, der sikrer, at rådgiverne får kommunikeret alt, der er relevant for barnet, er også forslag til en indsatsmodel, som flere fagpersoner vurderer kunne styrke deres daglige praksis, sagsmøder og sagsforløbene. Det foreslås også at udvikle og bruge videomateriale, der er henvendt til børn, fx om processen for forløbet. Desuden er børnebrev, der beskriver møders formål, rammer, rådgiverens navn, rolle mv., et redskab, flere mener, kunne forberede børnene bedre til sagsmøder.

”

Noget om hvordan man formidler til børn... Jeg kunne ikke finde et eksempel på en afgørelse til et barn

”

Viden om hvordan man får sat barnets oplevelser og perspektiver i spil på en nænsom måde, hvor det ikke opleves voldsomt for dem

”

Jeg kunne godt ønske mig noget mere ift. hvordan man snakker med børn, og hvad man skal være opmærksom på

”

Noget mere viden om hvordan man snakker med børn i de her sager, hvad man som fagperson skal være opmærksom på, og hvordan vi kan skabe de bedre rammer for børnene.

”

Støtte til, hvordan man håndterer situationer, hvor barnet trækker sin forklaring tilbage, selvom man fornemmer noget er galt

”

Det kan være huskelister eller nogle checkpoints. Det kan være supplement til børnesamtaler.

”

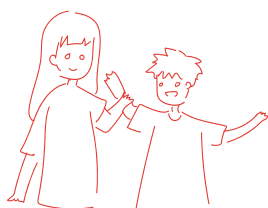
Mere uddannelse i hvordan man samtaler med børn.

Forslag til indsatsmodel vedrørende ensartning af tværkommunale arbejdsgange og procedurer

Den anden kategori af forslag til en indsatsmodel består af forslag, der har et mere strukturelt og tværkommunalt fokus.

Tværkommunale arbejdsgange og procesplaner

Flere fagpersoner efterspørger mere systematik og faste tværkommunale procedurer for håndtering af fx underretninger, journalisering, opfølgning med børnene, formidling af rettigheder mv. De argumenterer for, at det bliver gjort meget forskelligt i kommunerne, og at håndteringen af en sag kommer til at afhænge for meget af den enkelte kommune og/eller hvilken børne- og ungerådgiver, der får sagen.

” Ensretning af kommunernes håndtering af sager vedr. vold mod børn.

” En fast procedure for, hvordan man gør ting. Fordi kommuner arbejder meget forskelligt, og har meget forskellige tilgange til underretninger. Rådgiverne har også forskellige tilgange til ting. Det kunne bidrage til ensartethed.

” Fælles kommunale retningslinjer for, hvordan man løbende følger op med barnet og sikrer deres rettigheder

” Et initiativ der sikrer, at barnet har én rådgiver som kontaktperson gennem sagsforløbet

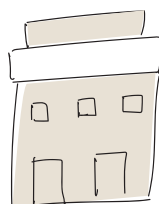
” En mere læsevenlig procesplan, der blev meldt ud på landsplan, så det var det samme i kommunerne.

Ensartet fortolkning af lovhierarkier og krav

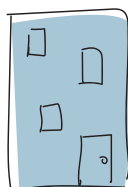
I tråd hermed efterspørgeres retningslinjer og vejledninger, der beskriver og forklarer, hvordan rådgiverne skal forholde sig til lovhierarkier, fx Barnets Lov, retssikkerhed og forvaltningsloven. En rådgiver foreslår en fast model, der forklarer, hvordan de skal forholde sig til lovgivningen, og som dermed understøtter en fastlagt og ensartet praksis på tværs af kommuner og rådgivere.

Anvendelse af rådgiverressourcer

Flere forslag til indsatsmodellen centrerer sig om omstrukturering af ressourceanvendelse, herunder fx at børne- og ungerådgivere får mere tid med det enkelte barn, at børnene får én fast rådgiver gennem deres sagsforløb, eller at man altid har to rådgivere på sager. De strukturelle ændringer i rådgivernes ressourceanvendelse kan understøtte muligheden for en tættere relationsdannelse med barnet, hvilket både delanalyse 1 og 2 viser er vigtigt for gode sagsforløb.

” Investere mere tid i at komme mere ud og snakke med børnene. Så de ligesom hele tiden ved hvad der sker, og hvad der skal ske.

” Hjælp til at finde rundt i lovhierarkier, og hvad der er krav. Hvordan vi skal forholde os til retssikkerhed og forvaltningslov. En fast model til, hvordan man skal forholde sig og hvorfor man skal forholde sig sådan.

Forslag til indsatsmodel vedrørende ensartning af tværkommunale arbejdsgange og procedurer

Adgang til specialiseret viden på området

Andre fagpersoner efterspørger, at brugen af børnehuse ikke kan påvirkes af økonomiske hensyn, da nogle i dag oplever, at nogle sager ikke kommer i børnehuset på grund af økonomi. Dette skal desuden ses i lyset af, at nogle fagpersoner efterspørger en mere specialiseret volds-faglighed, der kan understøtte komplekse sagsforløb, hvor det kan være uklart, hvordan sagen håndteres bedst muligt. Fagpersonernes forslag til en indsatsmodel indikerer således, at det ville være en fordel, hvis specialiseret viden om området var lettere tilgængelig, fx via Børnehuse eller specialiserede teams.

”

Hvis jeg skulle have ro i maven som socialrådgiver, så ville det være fedt, hvis jeg havde et team, som var vant til at arbejde med de her sager. Et team, som kunne gå ind i familien og screene og hurtigere, se hvad det er for nogle familiedynamikker, der er på spil.

Opkvalificering af frontpersonale og bisiddere

Flere forslag handler desuden om at klæde bisiddere og frontpersonale, herunder lærere og pædagoger, bedre fagligt på, når børnene fortæller om mistrivsel, vold og overgreb. Børne- og ungerådgiverne forklarer, at det kræver mod for børnene at åbne op, og at dette vindue ofte er kort. Det er derfor vigtigt, at personalet på tværs af kommuner opkvalificeres til denne type samtaler. Opkvalificering kan bidrage til, at børnenes oplevelser er mere velbeskrevne fra begyndelsen af sagsforløbet, og at rådgiverne får en bedre og mere nuanceret indsigt i barnets oplevelser og situation gennem input fra og dialog med frontpersonalet. Derudover er der også ønske til en specifik opkvalificering af voksne, der skal sidde med som bisiddere, så de har en forståelse af, hvad rollen indebærer.

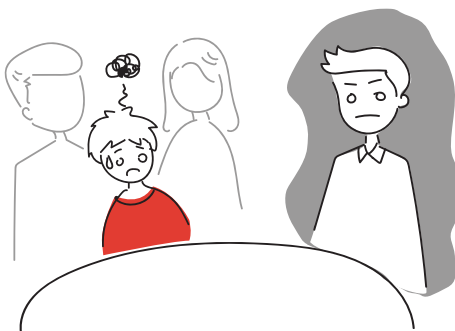
Andre forslag til indsatsmodellen handler om at optimere de fysiske rammer, så de er mere børnevenlige og emmer mindre af professionalisme.

”

En oplysningskampagne til bisidderne - Hvad er din opgave egentlig nu?

”

Støtte til, hvordan man håndterer situationer, hvor barnet trækker sin forklaring tilbage, selvom man fornemmer, noget er galt.

”

Det må gerne blive gratis at bruges børnehuse. Så vi kan få brugt dem rigtig meget.

”

Mange flere bisiddere. Som også ved, hvad det vil sige at være bisidder

”

Noget til lærerne om, hvad deres rolle som bisidder er

Yderligere fund

Kompleksiteten i voldssager udfordrer børne- og ungerådgivernes arbejde

Formålet med den anden delanalyse har været at udføre en grundig analyse og kortlægning af kommunernes praksis og kultur ved sager om vold og overgreb mod børn.

I løbet af analyseprocessen har det ikke overraskende vist sig, at når børne- og ungerådgiverne og de faglige ledere har delt deres praksis, erfaringer og perspektiver på børnenes fortællinger, har de nævnt flere forskellige fokusområder udover deres sagspraksis og arbejdsgange i myndighedsafdelingen.

Undervejs i dataindsamlingen og analysearbejdet har vi identificeret flere relevante og vigtige emner fra både børne- og ungerådgivere, faglige ledere og strategiske ledere, der i højere grad omhandler selve konteksten for rådgivernes arbejde eller andet fagpersonale omkring barnet.

5.1 Manglende definition på vold kan skabe tvivl

Et par børne- og ungerådgivere nævner, at det er en udfordring, at der mangler en mere konkret definition på vold. For dem kan det skabe tvivl om, hvorvidt der skal gribes til handling eller ej – og om der findes en bagatelgrænse for, hvornår der ikke skal gribes ind, fx *barnet har sagt, at det bliver slået over hænderne*. En mere klar definition kunne give børne- og ungerådgiverne tydeligere retningslinjer for, hvornår og hvordan de skal handle. Jf. 1.5 kan denne uklarhed ligeledes skabe interne uenigheder blandt rådgiverne i forhold til, hvornår og hvordan der skal handles i sager, hvor "volden" ikke er beskrevet på en måde, hvor det er "klokkeklart", at der akut skal gribes ind.

5.2 Rådgiver for både barnet og forældrene, kan skabe dilemmaer i sagsforløb

Nogle børne- og ungerådgivere nævner, at det kan være en svær situation at være rådgiver for både barnet og dets forældre, da der er situationer, hvor det er svært at varetage alle parter interesser på samme tid. Fra børne- og ungerådgivernes perspektiv kan det skabe dilemmaer i forhold til at varetage alle parter interesser i sagen. En rådgiver nævner, at hun ville ønske, at hun kunne fokusere på at være barnets rådgiver og have bedre forudsætninger for at opbygge en fortrolighed med barnet – uden at skulle dele barnets udtalelser med forældrene efterfølgende. Delanalyse 1 peger også på denne problematik. Nogle børn er nervøse for at dele information med myndighederne, da de er bekymrede for, om deres forældre vil få at vide, hvad de siger. Fra barnets perspektiv kan dette skabe forvirring om børne- og ungerådgiverens rolle og betyde, at børnene ikke ser rådgiveren som en allieret.

Opkvalificering af forskellige fagpersoner omkring barnet er på ønskelisten

5.3 Opkvalificering af tryghedspersoner og bisiddere

Et andet fund i analysen er, at bisidderne og børnenes tryghedspersoner spiller en vigtig rolle i børnenes sagsforløb, fordi de bidrager med tryghed til barnet jf. kapitel 2.4. Flere børne- og ungerådgivere og faglige ledere udtrykker derfor, at det yderligere kan styrke barnets perspektiv, hvis bisiddere og tryghedspersoner bliver klædt bedre på til denne rolle. En sådan opkvalificering kan handle om, hvad der ligger i rollen, herunder at der ikke er tale om en afgrænset opgave i at sidde med til et møde, men en længere proces; hvordan man forklarer barnet dets rettigheder i børnehøjde; hvordan man hjælper barnet til at forstå sammenhængen i dets sagsforløb; opfølgning på møder mv. Flere børne- og ungerådgivere mener, at opkvalificering af bisiddere og tryghedspersoner kan bidrage til børnenes sagsforløb ved, at de ikke 'kun' er tryghedspersoner, men i højere grad kan hjælpe barnet i hele sagsforløbet ved fx at forklare barnet dets rettigheder, møders formål og sammenhængen i deres sagsforløbet mv.

5.4 Den digitale verden må ikke glemmes i arbejdet med vold og overgreb mod børn

En faglig leder pointerer desuden, at overgrebsbegrebet løbende ændrer sig, og at i den tid vi lever i nu, vil det formentlig særligt være den digitale verden, det er vigtigt at være opmærksom på. Idet en stor del af de unge i dag lever meget af deres liv på sociale medier og digitale platforme, opstår der nye former for overgreb eller måder, hvorpå barnet udsættes for vold, der sker gennem sociale medier og lignende.

En børne- og ungerådgiver beskriver *Børn og unge kan nemt komme i overgrebssituationer på sociale medier, og det kan være vanskeligt for os voksne i en myndighedsafdeling at forestille os, hvad der sker der. Derfor er det noget, vi skal øve os i at forstå.*

De faglige ledere og rådgivere på området bør derfor være opmærksom på denne dimension af barnets liv og muligvis løbende opkvalificeres i, hvordan nye typer af overgreb kan håndteres mest hensigtsmæssigt.

5.5 Psykologisk tryghed er en forudsætning for, at børne- og ungerådgiverne tør udfordre ledelsen og fastholde faglige vurderinger

Nogle rådgivere oplever, at der kan være uenighed mellem dem og deres ledelse, fx med hensyn til, hvilken sikkerhedsplan der skal iværksættes, når de modtager en underretning om vold mod et barn eller om en sag skal videre til Børnehuset. En rådgiver understreger i den sammenhæng, at det kræver *utrolig høj psykologisk tryghed at gå sin ledelse lidt på klingen og sige: Jeg er ikke enig med dig*, når det handler om at sikre børnene. At rådgiverne har tilstrækkelig psykologisk tryghed og et godt arbejdsmiljø er derfor en forudsætning for, at børne- og ungerådgiverne tør fastholde deres faglige vurderinger til børnenes bedste. En rådgiver nævner desuden, at det kan være svært at vurdere, hvornår de må forstyrre ledelsen, og hvornår de ikke må, hvilket kan være en udfordring i forhold til at træffe beslutninger, der akut kræver ledelsens godkendelse. Hun peger på, at det i den sammenhæng ville være en fordel, hvis børne- og ungerådgivere havde større beslutningskompetence og dermed kunne handle hurtigere. Fokus på en tryk og ærlig relation mellem børne- og ungerådgiverne og deres ledelse er derfor vigtigt for at sikre en effektiv og rettidig håndtering af sagerne.

Metodebilag

Oversigt over datakilder samt metodiske overvejelser

Denne rapport bygger på en række forskellige datakilder. Den primære datakilde er interviews med en række forskellige kommunale aktører i de tre samarbejdskommuner. Her har vi interviewet både børne- og ungerådgivere, faglige ledere, strategiske ledere og politikere, for at få perspektiver fra forskellige dele af det kommunale system.

Tabellerne nedenfor illustrerer en oversigt over de interviewede faggrupper.

Derudover er der også inddraget registerdata i analysen til at belyse nøgletal fra den kommunale praksis angående sager om bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn. Til sidst er der inddraget relevante dokumenter fremsendt af samarbejdskommunerne, desk research i forbindelse med kortlægning af lovgivning på området, samt benyttet det datagrundlag (herunder citater) og de analyser, der ligger til baggrund for delanalyse 1 i rapporten 'Hør godt efter...'.

De tre samarbejdskommuner er udvalgt med henblik på at sikre variation i størrelse og geografi. På s. 4 beskrives det desuden, hvordan kommunerne varierer på en række andre parametre, og hvorvidt resultaterne kan generaliseres på dette datagrundlag.

Interviewede faggrupper	Antal
Børne- og ungerådgivere	10
Faglige ledere	4
Strategiske ledere	3
Politikere	2

Interviews med kommunale aktører

Der er i alt gennemført 19 interviews med kommunale aktører. Alle interviewpersoner er rekrutteret gennem de tre samarbejdskommuner, hvor vi har haft kontakt til en kontaktperson i hver kommune. Vi takker kontaktpersonerne for hjælpen med at etablere kontakt og lave aftaler med deres kollegaer.

Interviewene er gennemført med udgangspunkt i en semi-struktureret interviewguide. Der er udviklet fire forskellige interviewguides til interviewene med kommunale aktører – én interviewguide til hver faggruppe.

Interviewguides er udviklet af Epinion og tilpasset i samarbejdet med Red Barnet. For at opnå en dybere forståelse af området og belyse eventuelle forskelle mellem børnenes og fagpersonernes perspektiver på sagsforløb og -processer, har vi i både interviewene og analysearbejdet inddraget konklusioner fra delanalyse 1, 'Hør godt efter'. Delanalyse 2 bygger således videre på konklusioner og analyser fra delanalyse 1.

Interviewene er gennemført fra d. 12. april til 17. maj 2024 via Teams med en varighed af 45-60 minutter. Alle interviews er blevet optaget, og der er efterfølgende udarbejdet transskriptioner på skrift.

Analysen af det samlede interviewdata er gennemført i to spor. Først er der udarbejdet et display på baggrund af samtlige interviews. Herefter er der gennemført en mønstergenkendelsesworkshop blandt de konsulenter, der har foretaget interviewene, hvor alle interviews er gennemgået mundtligt med løbende identifikation af tendenser og mønstre i data. Endeligt er der også udarbejdet et citatkatalog, hvor de mest illustrative citater for den samlede analyse er samlet.

Brug af registerdata i analysen

Udover interviews med kommunale aktører er der også inddraget data om sagsbehandling af sager med bekymring, mistanke eller viden om vold mod børn i analysen. Inddragelsen af registerdata har to formål:

- 1) Belyse den samlede udvikling på området i bl.a. antallet af underretninger, politianmeldelser, ventetid og brug af støttende indsatser.
- 2) Tydeliggøre kommunale variationer mellem de tre samarbejdskommuner for at vurdere, hvorvidt de tre kommuner repræsenterer forskellige typer af praksis på området.

Til analyserne er der brugt data fra følgende registre ved Danmarks Statistik:

- Ofre for straffelovsforbrydelser (KROF)
- Børn og unge forebyggende foranstaltninger (BUFO)
- Børn og unge – Underretninger (BUU)
- Befolknings-registeret (BEF)
- Børn og Unge anbragte (BUAF).

I analyserne, der fremhæves i rapporten, er de nyeste tal fra 2022 som udgangspunkt benyttet. Der findes nyere tal om brug af børnehuse (2023), men for at sikre sammenlignelighed med de andre opgørelser, er tallene fra 2022 anvendt. Alle analyser er foretaget på individniveau og er derefter aggregeret, så hver opgjort gruppe indeholder minimum tre individer. I analysen af initiativer, der blev påbegyndt efter kommunale underretninger (tema 4), er der inddraget tal fra både 2021 og 2022. Derved sikres det desuden, at opgørelserne bygger på et antal sager, der minimerer bekymringerne for årlige udsving, og at data ikke behøver at blive diskretioneret.

Ved aflæsning af opgørelserne fra registeranalyserne i tema 4 er det vigtigt at være opmærksom på, at et barn godt kan være en del af en kommunal støttende indsats, inden underretningen indberettes.

I alle opgørelser tages der kun udgangspunkt i sager vedrørende børn og unge med danske CPR-numre. Dette er særligt vigtigt i forhold til opgørelser af ofre for straffelovsforbrydelser, hvor en del ikke har danske CPR-numre.

Opgørelser af kommunale støttende indsatser bygger på paragrafkoden [PGF](#), som angiver, efter hvilken paragraf i Lov om Social Service (tidligere Bistandsloven) støtten er givet.

Epinion København

Ryesgade 3F
2200 København N
Danmark
T: +45 87 30 95 00
E: copenhagen@epinionglobal.com
www.epinionglobal.com

Epinion Aarhus

Fellow Workspace
Mariane Thomsens Gade 4B
8000 Aarhus
Denmark
T: +45 87 30 95 00
E: aarhus@epinionglobal.com